

Εταιρεία Ελεύθερου Λογισμικού/Λογισμικού
Ανοικτού Κώδικα (ΕΕΛΛΑΚ)

Μελέτη στρατηγικής

“Χτίζοντας μια κοινότητα Ελεύθερου Λογισμικού”

Ιωάννης Μπερεδήμας
<mperedim@indifex.com>

Δημήτρης Γλέζος
<glezos@indifex.com>

Δεκέμβριος 2009

Πίνακας Περιεχομένων

1	Σύνοψη	5
2	Κοινότητες ΕΛΛΑΚ και βέλτιστες πρακτικές	6
2.1	Εισαγωγή	6
2.2	Ανοιχτή συμμετοχή και διαδικασίες	6
2.3	Στόχοι και βασικές αξίες	8
2.4	Οργανωτική δομή	9
2.5	Η υπόσχεση της κοινότητας	11
2.6	Εταιρική υποστήριξη	11
3	Η ελληνική κοινότητα ΕΛΛΑΚ	13
3.1	Linux User Groups (LUGs)	13
3.1.1	Κατάλογος Ελληνικών LUGs	13
3.1.2	Προκλήσεις	14
3.2	Σύλλογοι	15
3.3	Άλλες ομάδες	16
3.4	Επιχειρήσεις	17
3.5	Δυναμική	19
3.6	Τομείς για βελτίωση	19
3.7	Συμπεράσματα	20
4	Διεθνείς πρακτικές	21
4.1	Εισαγωγή	21
4.2	Ευρωπαϊκή ένωση	21
4.2.1	Ανταγωνισμός	21
4.2.2	Ανοικτά πρότυπα	22
4.2.3	OSOR.eu	23
4.3	Case studies: Επισκόπηση	24
4.3.1	Case study: Μόναχο	24
4.4	Case study: Extremadura	25
4.5	Case study: Γαλλία	26
4.6	Επισκόπηση	27
5	Επισκόπηση δράσεων	28
5.1	Επισκόπηση	28

5.2	Ενεργοποίηση εταιρών	29
5.2.1	Αναφορά υιοθέτησης ανοιχτού λογισμικού και προτύπων	29
5.2.2	Πιλοτική δράση: Αύξηση διείσδυσης ΕΛΛΑΚ	30
5.2.3	Κόστος και χρονική διάρκεια	30
5.3	ΕΛΛΑΚ και βασική εκπαίδευση	31
5.3.1	Ubuntu LTSP	31
5.3.2	Αυξημένη υιοθέτηση ΕΛΛΑΚ στο ΠΣΔ	31
5.4	ΕΛΛΑΚ και Δημόσιο	32
5.4.1	Πιλοτική υλοποίηση	32
5.4.2	Σχηματισμός ομάδας εργασίας	32
5.5	Νομικές δράσεις	33
5.6	Κέντρα προώθησης ΕΛΛΑΚ	33
5.6.1	Φιλοξενία	33
5.6.2	Ενέργειες και αρμοδιότητες	34
5.7	Διοργάνωση συνεδρίων και workshops	34
5.7.1	Ετήσιο συνέδριο ΕΕΛΛΑΚ	35
5.7.2	Διοργάνωση διεθνούς συνεδρίου	35
5.8	Συμμετοχή της κοινότητας	35
5.8.1	Ανοιχτή συμμετοχή	35
5.8.2	Ανοιχτές διαδικασίες	36
5.8.3	Προβληματισμοί	37
5.8.4	Επιπλέον εταίροι	37
5.9	Οργανωτικό σχήμα	38
5.9.1	The benevolent dictator	38
5.9.2	The e-business forum model	38
5.9.3	Επιστημονική Επιτροπή	39
5.9.4	Σχηματισμός ομάδων εργασίας	39
5.9.5	Κοστολόγηση ομάδων εργασίας	40
5.9.6	Ενδεικτικές ομάδες εργασίας	40

Ομάδα εκπόνησης μελέτης

Η Indifex (www.indifex.com) εδρεύει στην Πάτρα και στελεχώνεται από μια επίλεκτη ομάδα έμπειρων μηχανικών λογισμικού εξειδικευμένους στις τεχνολογίες ελεύθερου λογισμικού. Συγκοπτάλέγεται από τις πλέον έμπειρες ομάδες σε ανάπτυξη web εφαρμογών και λύσεων ελεύθερου λογισμικού στην Ελλάδα, καθώς και μεγάλη εμπειρία σε ανάπτυξη ΕΛΛΑΚ κοινοτήτων.

Ειδικότερα η ομάδα συγγραφής της εν λόγω μελέτης θα αποτελείται από τους:

Δημήτρης Γλέζος: Ιδρυτής και δημιουργός του Transifex, διαθέτει πολυετή εμπειρία σε τεχνολογίες διαδικτύου και online πλατφόρμες υποστήριξης και συνεργασίας δεκάδων χιλιάδων χρηστών, ενώ ταυτόχρονα διατελεί Διευθυντής Έργου Μεταφράσεων Fedora (500 μεταφραστές) και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου (5000 contributors).

Γιάννης Μπερεδήμας: Engineering manager της Indifex, έχει στο ενεργητικό του συγγραφή πολλαπλών μελετών στα πλαίσια της εργασίας του στο Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών, με κυριότερη την στρατηγική μελέτη βιωσιμότητας του Πανελλήνιου Σχολικού Δικτύου (1η έκδοση).

1 Σύνοψη

Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στον καθορισμό μεσο-μακροπρόθεσμης στρατηγικής για τις ενέργειες και δράσεις της εταιρείας ΕΛΛΑΚ (εφεξής ΕΕΛΛΑΚ), με στόχο αυτή να δράσει ως καταλύτης για την δημιουργία και ανάπτυξη μιας αποτελεσματικής και βιώσιμης κοινότητας ελεύθερου λογισμικού αλλά και να λειτουργήσει ως κόμβος για το ΕΛΛΑΚ στον Ελλαδικό χώρο.

Ειδικότερα, εξετάζονται επιτυχημένα παραδείγματα ανοιχτών κοινοτήτων, κυρίως αλλά όχι αποκλειστικά από το χώρο του ελεύθερου λογισμικού ως βέλτιστες πρακτικές. Ακολούθως, τεκμηριώνεται επαρκώς η δυναμική της Ελληνικής Κοινότητας ΕΛΛΑΚ, ενώ παράλληλα εξετάζονται προβλήματα στη λειτουργία της. Τέλος προτείνονται μέτρα και δράσεις τα οποία μπορεί να αναλάβει η ΕΕΛΛΑΚ ώστε να εξυπηρετήσει το στρατηγικό στόχο της <...>

2 Κοινότητες ΕΛΛΑΚ και βέλτιστες πρακτικές

2.1 Εισαγωγή

Το σύνολο των έργων ΕΛΛΑΚ αντιμετωπίζει προβληματισμούς παρόμοιους με αυτούς της ΕΕΛΛΑΚ. Η ανάπτυξη μιας υγιούς και ζωντανής κοινότητας, που καθιστά εύκολη την αποδοχή, ενσωμάτωση και αξιοποίηση νέων μελών, η θέσπιση μακροπρόθεσμης στρατηγικής, ο συντονισμός εθελοντών και επαγγελματιών, καθώς και η προσέλκυση χρηματοδοτήσεων αποτελούν προκλήσεις που συναντά το σύνολο των ανοιχτών έργων, λογισμικού και όχι μόνο¹.

Το γεγονός ότι αντιμετωπίζονται κοινά προβλήματα ανάμεσα σε πλειάδα έργων ελεύθερου λογισμικού, κάνει αρκετά έργα να επενδύουν στην ανίχνευση των κοινών σημείων, ιδιαίτερα ανάμεσα στα πλέον δημοφιλή έργα. Στο παρόν κείμενο γίνεται μια προσπάθεια να εντοπιστούν τέτοια κοινά προβλήματα και να εξεταστούν τα κοινά σημεία στην αντιμετώπισή τους από τα πλέον επιτυχημένα έργα ΕΛΛΑΚ, με σκοπό την εφαρμογή των αντίστοιχων βέλτιστων πρακτικών από την ΕΕΛΛΑΚ.

2.2 Ανοιχτή συμμετοχή και διαδικασίες

"Κοινότητα, η: η ιδιότητα, το γνώρισμα του κοινού· ό,τι ανήκει σε πολλούς, ό,τι αφορά ή χαρακτηρίζει πολλούς."

— Λεξικό της κοινής νεοελληνικής (Τριανταφυλλίδης)

Η ανοιχτή συμμετοχή είναι όχι απλά το κυρίαρχο χαρακτηριστικό, αλλά στην καρδιά του ορισμού κάθε κοινότητας. Μάλιστα, οι πλέον επιτυχημένες κοινότητες έχουν εξαιρετικά χαμηλό πήχη εισόδου, με σκοπό ο καθένας μπορεί να συμμετέχει σε αυτές², χωρίς να απαιτούνται ιδιαίτερα εξειδικευμένες γνώσεις ή το άτομο να διαθέτει την επίσημο τίτλο του μέλους. Το σύνολο των δραστηριοτήτων λαμβάνει χώρα με και δημοσιεύεται σε συμμετοχικά εργαλεία, όπως ηλεκτρονικά forum, IRC, ομάδες συζήτησης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, wiki και ιστολόγια. Ενεργά μέλη της κοινότητας αποτελούν όχι μόνο τα μέλη των διαφόρων επίσημων ομάδων (core team, release engineering, maintainers, developers, κ.ά.) αλλά και οι ιστολόγοι, οι content writers, moderators σε forums και ομάδες συζητήσεων. Ο πλέον απλός χρήστης ΕΛΛΑΚ αποτελεί εν δυνάμει μέλος της κοινότητας, επισημαίνοντας είτε προβλήματα στη λειτουργία του λογισμικού είτε διορθώνοντας προβλήματα στη λειτουργία του.

Αυτό, παρόλο που ακούγεται κάπως προφανές, είναι κάτι που δεν γίνεται σε όλες τις κοινότητες. Παρ' όλες τις καλές προθέσεις που μπορεί να έχουν, τα πιο έμπειρα μέλη μιας κοινότητας μπορεί να παρασυρθούν και να θεωρήσουν ξένα σύνολα μεταξύ τους

¹ Wikipedia in the spotlight, Shane Greenstein and Michelle Devereux

² George Keramida, Contributing to FreeBSD, <http://keramida.wordpress.com/2009/02/06/contributing-to-freebsd/>

αυτά των συντελεστών (contributors) και τελικών χρηστών (end users). Οι εξής πρακτικές, οι οποίες ακολουθούνται από έργα σαν το Fedora, συχνά δημιουργούν μια ενιαία κοινότητα στην οποία η ροή νέων μελών είναι καλή:

- Κάθε τελικός χρήστης είναι δυνητικά και πιθανός συντελεστής.
- Το σύνολο των συντελεστών δε χωρίζεται σε "επίπεδα" -- κάθε συνεισφορά έχει τη δική της σημασία στην κοινότητα.

Διοίκηση

Η ανοιχτή συμμετοχή δεν περιορίζεται φυσικά στη συνεισφορά αλλά και στα όργανα διοίκησης των έργων ΕΛΛΑΚ. Το φαινόμενο αυτό επεκτείνεται πέραν των έργων που η ίδια η κοινότητα διαχειρίζεται, όπως είναι το Debian ή το Gentoo, αλλά αποτελεί ίδιον όλων των επιτυχημένων κοινοτήτων.

Δύο από τα πλέον χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι το Fedora Project και το Ubuntu. Αμφότερα έχουν δεσμούς με εδραιωμένες εταιρείες του χώρου, και μάλιστα αρκετά ισχυρούς. Ωστόσο, αμφότερα χαρακτηρίζονται επίσης από συμμετοχή των μελών τους σε κορυφαία όργανα μέσα από ανοιχτές διαδικασίες, όπως το Fedora Board ή το Ubuntu Technical Board. Παρατηρείται λοιπόν ότι η συνεργασία επεκτείνεται πολύ παραπέρα από την αλληλεπίδραση στο επίπεδο της υλοποίησης, αλλά και στο επίπεδο της διακυβέρνησης και καθοδήγησης.

Τέλος, η ανοιχτή συμμετοχή πλαισιώνεται από ανοιχτές διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Τα ίδια συμμετοχικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται για το σύνολο των δραστηριοτήτων αξιοποιούνται και για τη λήψη αποφάσεων, φροντίζοντας ωστόσο στο βαθμό που είναι αναγκαίο να διατηρείται η όποια εχεμύθεια χρειάζεται³.

Αντι-παράδειγμα: OpenOffice

Αξίζει να αναφερθεί πως η επιτυχία ενός έργου ΕΛΛΑΚ δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη τη δημιουργία μιας ανοιχτής και ενεργητικής κοινότητας. Ίσως το πλέον χαρακτηριστικό σχετικό παράδειγμα είναι το OpenOffice, η δημοφιλής σουίτα εφαρμογών γραφείου που αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι οποιασδήποτε ολοκληρωμένης πρότασης ΕΛΛΑΚ. Παρά την επιτυχία της, το μέλλον του έργου χωρίς την εταιρική υποστήριξη της Sun Microsystems φαντάζει αβέβαιο⁴, ενώ οι λιγοστοί developers του έργου που δεν χρηματοδοτούνται από τη Sun έχουν ήδη προβεί σε αμφισβήτηση των προθέσεων της Sun⁵. Το αποτέλεσμα είναι η συντριπτική πλειψηφία των συνεισφορών στο project, σχεδόν 95% με βάση κάποιες εκτιμήσεις, να πραγματοποιείται από μόλις δύο εταιρείες⁶.

3 Raising issues confidentially to the Technical Board,
<http://www.ubuntu.com/community/processes/techboard>

4 <http://www.computerworld.com/action/article.do?command=printArticleBasic&articleId=9037499>

5 <http://developers slashdot.org/comments.pl?sid=302369&cid=20670279>

6 <http://developers slashdot.org/comments.pl?sid=302369&cid=20670137>

Αξίζει να σημειωθεί ότι το μοντέλο αυτό είναι ιδιαίτερα δημοφιλές, λόγω του μικρού κόστους στην αρχική εδραίωση και λήψη των σημαντικών πρώτων αποφάσεων. Ωστόσο, στη πλειοψηφία των έργων, παρατηρείται ότι μετά από την “εφηβική” τους φάση, στην οποία σταθεροποιούνται οι ισορροπίες και μεσοπρόθεσμες στρατηγικές, μεταβαίνουν τελικά σε ένα πιο ανοιχτό μοντέλο διακυβέρνησης, παροτρύνοντας άτομα της κοινότητας να αναλάβουν ηγετικούς και υπεύθυνους ρόλους, και να λάβουν πιο ενεργή συμμετοχή στα “κοινά” και το γίνεσθαι της κοινότητας.

2.3 Στόχοι και βασικές αξίες

“Set goals measurable, achievable, relevant, rathole resistant. Postpone, or at least de-emphasize, touchy-feely goals. Communicate these goals.”

— Guy Kawasaki, “The Art of Execution”⁷

Η ύπαρξη συγκεκριμένων και καθαρών στόχων είναι αναγκαίο συστατικό για την επίτευξη των στόχων μιας ομάδας, είτε είναι μια φιλόδοξη νέα εταιρεία, ή οποιοδήποτε έργο ή κοινότητα. Οι ξεκάθαροι στόχοι είναι αναγκαίοι ώστε οι προσπάθειες των μελών της κοινότητας να επικεντρώνονται στην επίτευξή τους αντί να αναλώνονται σε άσκοπες ή χωρίς πρακτικό όφελος ενέργειες ή συζητήσεις που δείχνουν να μην οδηγούν σε κάποιο χρήσιμο συμπέρασμα.

Φυσικά ένα μεγάλο έργο ελεύθερου λογισμικού διαφοροποιείται από μια startup ή ένα εταιρικό σχήμα. Για παράδειγμα, τόσο τα core foundations του Fedora (“Freedom, Friends, Features, First”) ή το Ubuntu mantra (“Linux for human beings”) απέχουν από το να ανταποκρίνονται στο *κριτήριο του μετρήσιμου*. Η Wikipedia, ένα από τα πλέον επιτυχημένα κοινοτικά projects, αυτοχαρακτηρίζεται ως “the free encyclopedia anyone can edit” παρά το γεγονός ότι έχει ξεπεράσει σε όγκο τον πλέον επιτυχημένο εμπορικό ανταγωνιστή της⁸. Ο Linux kernel δε διαθέτει καν κάποιο “mission statement” πέραν του αρχικού⁹ ή μιας εξαιρετικά γενικόλογης δήλωσης (“a Unix clone that aims towards POSIX and SUS compliance”)¹⁰.

Ωστόσο, η έλλειψη ξεκάθαρων στόχων στο υψηλότερο επίπεδο δεν αντικατοπτρίζει την απουσία τους σε επιμέρους δραστηριότητες και ενέργειες. Ορισμένα ενδεικτικά παραδείγματα από ξεκάθαρους στόχων από κοινότητες και έργα ΕΕ/ΜΑΚ αποτελούν τα ακόλουθα:

- Οι ξεκάθαροι στόχοι των επιμέρους ομάδων τόσο του Fedora Community (<http://fedoraproject.org/wiki/Join>) όσο και του Ubuntu Community (<http://www.ubuntu.com/community>)
- Τα κριτήρια αποδοχής ενός άρθρου της Wikipedia¹¹

7 <http://blogs.openforum.com/2009/01/13/the-art-of-execution/>

8 Wikipedia: Size comparisons, http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Size_comparisons

9 a (free) operating system for 386(486) AT clones that resembles Minix somewhat [Linus Torvalds, 1991]

10 <http://www.kernel.org/>

11 http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:The_perfect_article

- Το έργο Wine¹²
- Ο στόχος του έργου OpenSUSE για απλές αλλά ανοιχτές διαδικασίες ανάπτυξης, (http://en.opensuse.org/Project_Overview)
- Οι στόχοι του Firefox, οι οποίοι καθορίζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να έχουν συγκεκριμένο ορίζοντα διετίας διάρκειας¹³.

Η λεπτομερής αναφορά και εξέταση δεκάδων επιτυχημένων κοινοτήτων και έργων ελεύθερου λογισμικού προφανώς ξεφεύγει από το πλαίσιο της παρούσης μελέτης, ωστόσο τα παραπάνω παραδείγματα μπορούν να θεωρηθούν κατά κάποιο τρόπο χαρακτηριστικά. Στο σύνολο τους, είτε διαθέτουν εξαρχής (Ubuntu) είτε αποτυπώνουν στην πορεία (Fedora) ξεκάθαρους στόχους και mission statement. Και αυτό είναι ένα από τα βασικά σημεία διαφοροποίησής τους από τα εκατοντάδες μικρού ή ελάχιστου ενδιαφέροντος έργων ΕΛΛΑΚ, και πιθανότατα, αποτελεί βάση για τη μέχρι τώρα καταγεγραμμένη επιτυχία τους.

2.4 Οργανωτική δομή

"This is not a democracy, it's a meritocracy. We try to operate more on consensus than on votes, seeking agreement from the people who will have to do the work."
 — Mark Shuttleworth¹⁴

Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις σε μεγάλα έργα ελεύθερου λογισμικού αποτελεί η διαχείριση και ο συντονισμός των κοινοτήτων που εμπλέκονται σε αυτά. Η αποτελεσματική διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού, ένας κρίσιμος παράγοντας επιτυχίας για κάθε έργο, καθίσταται εξαιρετικά πολύπλοκη σε κοινότητες ΕΛΛΑΚ εξαιτίας κυρίως των παρακάτω δύο προκλήσεων:

- Η εθελοντική φύση της συνεισφοράς της πλειοψηφίας των μελών μιας κοινότητας ΕΛΛΑΚ
- Η μεγάλη γεωγραφική κατανομή των συμμετεχόντων στο έργο

Η αντιμετώπιση των παραπάνω προκλήσεων και η μετατροπή τους σε πλεονεκτήματα ενός έργου ΕΕΛΛΑΚ προσεγγίστηκε για πρώτη φορά από τον Eric Raymond¹⁵ ως ένας από τους κύριους λόγους της επιτυχίας του Linux Kernel. Ωστόσο, η ενσωμάτωση της κοινότητας στη διαδικασία ανάπτυξης απαιτεί όχι μόνο εκχώρηση αρμοδιοτήτων αλλά και την ύπαρξη μιας ξεκάθαρης οργανωτικής δομής και επίλυσης διαφωνιών.

Αξίζει να αναφερθεί πως δεν υπάρχει κάποιο "silver bullet", ή μαγική συνταγή μεγάλης αποτελεσματικότητας, για την οργάνωση ενός έργου ΕΛΛΑΚ και της αντίστοιχης κοινότητας. Τα πλέον επιτυχημένα έργα ακολουθούν εντελώς διαφορετικές προσεγγίσεις

¹² The goal of Wine is to make it possible to run Windows applications on Unix, not Windows drivers or VxDs [Wine FAQ, sections 2.1 and 2.7]

¹³ Firefox 2010 goal, <http://blog.lizardwrangler.com/2008/12/18/another-revision-to-firefox-2010-goal/>

¹⁴ Self Appointed Benevolent Dictator For Life (SABDFL) για το Ubuntu

¹⁵ Eric Raymond, "The Cathedral and the Bazaar", 1997-2000

για την επίλυση του προβλήματος. Εξετάζουμε μερικές από αυτές τις προσεγγίσεις παρακάτω:

- Ο ίδιος ο Linus Torvalds, που το έργο του αποτέλεσε το υπόδειγμα του Open Source Bazaar (σε αντίθεση με το μοντέλο Cathedral στο σχετικό βιβλίο του Eric Raymond), έχει χαρακτηριστεί πολλάκις ως “καλοκάγαθος δικτάτορας¹⁶” και φιλτράρει τις συνεισφορές στο έργο του μέσω μιας άτυπης αλλά υπαρκτής ιεραρχικής δομής: “δικτάτορας”, αξιωματικοί, υπεύθυνοι υποσυστημάτων (maintainers), προγραμματιστές.
- Το Ubuntu Linux, ίσως η πλέον επιτυχημένη διανομή Linux, παρά το γεγονός ότι έχει μια εξαιρετικά ενεργή κοινότητα, αυτοχαρακτηρίζεται ως αριστοκρατία (meritocracy) παρά δημοκρατία. Παράλληλα, έχει μια αυστηρά καλά ορισμένες διαδικασίες και οργανωτική δομή¹⁷ και υποστηρίζεται από μια ισχυρή εταιρική παρουσία (Canonical Ltd)
- Σε αντιδιαστολή, το Fedora Project ακολουθεί μια bottom-up μορφή οργάνωσης, με περίπου 10 έργα¹⁸ και δεκάδες ομάδες ειδικού ενδιαφέροντος (special interest groups)¹⁹ τα οποία λειτουργούν σε γενικές γραμμές αυτόνομα και με ελάχιστο κεντρικό έλεγχο. Επιπλέον, η συμμετοχή στο Project Board είναι ανοιχτή, με τα μισά μέλη να εκλέγονται απευθείας από την κοινότητα αλλά και ορισμένα από τα μέλη που επιλέγονται από τη Red Hat να προέρχονται από την ίδια την κοινότητα²⁰.
- Προσπάθειες οι οποίες θεωρούνται 100% εθελοντικές όπως το Debian project έχουν όχι μόνο εξαιρετική οργάνωση, αλλά και αυστηρές διαδικασίες αποδοχής νέων μελών.
 - <http://www.debian.org/intro/organization>
 - <http://www.debian.org/devel/join/newmaint>
- Ορισμένα έργα ΕΛΛΑΚ όπως ο Mozilla Firefox ακολουθούν ένα ιδιαίτερα κλειστό μοντέλο ανάπτυξης, με τη συμμετοχή της κοινότητας χρηστών πολλές φορές να περιορίζεται μόνο σε περιφερειακές δραστηριότητες (π.χ. Quality Assurance, Marketing, Localization).

Τα παραπάνω έργα αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα των οργανωτικών δομών που απαντώνται σε έργα ΕΛΛΑΚ και καθιστούν σαφές ότι το παζάρι (Bazaar) δεν ισοδυναμεί σε καμία περίπτωση με αναρχία. Αντίθετα, κάθε επιτυχημένη κοινότητα και έργο ΕΛΛΑΚ υποστηρίζεται από ξεκάθαρες δομές, διαδικασίες επίλυσης προβλημάτων και ανοιχτές, αν και όχι πάντα δημοκρατικές διαδικασίες ανάδειξης νέων ηγετικών μελών στην κοινότητα.

16 Benevolent dictator

17 Ubuntu Governance and Processes, <http://www.ubuntu.com/community/processes>

18 Fedora projects, <http://fedoraproject.org/wiki/Projects>

19 <http://fedoraproject.org/wiki/SIGs>

20 Fedora Board Members, 2008-09, <http://fedoraproject.org/wiki/Board#Members>

2.5 Η υπόσχεση της κοινότητας

"When you start community-building, what you need to be able to present is a plausible promise ... I think it is not critical that the coordinator be able to originate designs of exceptional brilliance, but it is absolutely critical that the coordinator be able to recognize good design ideas from others."

— Eric Raymond, *Necessary Preconditions for the Bazaar Style*

Αν και ο ESR αναφέρεται σε ομάδες προγραμματιστών, η "πιστευτή υπόσχεση" για την οποία κάνει λόγο έχει ισχύ για κάθε κοινότητα. Η "πιστευτή υπόσχεση" είναι η βασική προϋπόθεση επιτυχίας που κατέστησε το σύνολο των ενδεικτικών παραδειγμάτων που αναφέρθηκαν παραπάνω (Linux Kernel, Fedora, Ubuntu, Debian, OpenSuse) επιτυχημένες κοινότητες. Η τήρησή της διαφοροποιεί τα έργα που προσομοιάζουν το "Καθεδρικό" μοντέλο ανάπτυξης, όπως έργα OpenOffice και Firefox, από λιγότερο δημοφιλή αλλά με περισσότερο ενεργές κοινότητες έργα ΕΛΛΑΚ, όπως τα FreeBSD, Gentoo, CentOS κ.ά.

2.6 Εταιρική υποστήριξη

"Since 2005, over 3700 individual developers from over 200 different companies have contributed to the kernel. The Linux kernel, thus, has become a common resource developed on a massive scale by companies which are fierce competitors in other areas."

— *Linux Kernel Development (Απρίλιος 2008)*²¹

Η εταιρική υποστήριξη είναι αναγκαία στα έργα ΕΛΛΑΚ τα οποία δεν πλαισιώνονται από μια ισχυρή κοινότητα (π.χ. OpenOffice, Mozilla Firefox). Το 70-75% των αλλαγών στον Linux kernel, το υπόδειγμα που επέλεξε ο Eric Raymond για το Bazaar μοντέλο ανάπτυξης, προέρχεται πλέον από προγραμματιστές που πληρώνονται για την εν λόγω συνεισφορά τους. Το Apache Foundation, που βρίσκεται πίσω από την ανάπτυξη του πλέον δημοφιλούς web server ελεύθερου λογισμικού, έχει λάβει δωρεές ακόμα και από εταιρείες σαν τη Microsoft²². Το 66% των συνεισφορών στον X.org server προέρχεται είτε από εταιρείες (Intel, IBM, Nokia, κ.ά) ή software vendors (Red Hat, Novell, Tungsten graphics, Mandriva)²³. Το Google απασχολεί όχι μόνο αρκετούς μηχανικούς που εργάζονται σε έργα ΕΛΛΑΚ αλλά και χρηματοδοτεί άμεσα μια πλειάδα έργων μέσω του Google Summer of Code. Πολλές μεγάλες εταιρείες όπως η Hewlett Packard, η Nokia και η Sun έχουν πλειάδα μηχανικών που εργάζονται αποκλειστικά σε έργα ΕΛΛΑΚ²⁴. Επιτυχημένα έργα στηριζόμενα στην κοινότητα στηρίχτηκαν αρχικά (Fedora Project) ή και στηρίζονται κυρίως από εταιρείες (Mono, χρηματοδοτούμενο από τη Novell).

21 <http://www.linuxfoundation.org/publications/linuxkerneldevelopment.php>

22 Microsoft to sponsor the ASF, <http://arstechnica.com/open-source/news/2008/07/microsoft-to-sponsor-of-the-apache-software-foundation.ars>

23 Companies, Developers contributing to the X Server, Michael Larabel, June 11, 2008

24 The Commercial Bear Hug of Open Source, Forbes.com, Dan Woods, August 18 2008

Αξίζει να σημειωθεί πως η εταιρική υποστήριξη δεν αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχία ενός έργου ΕΛΛΑΚ. Ωστόσο, μπορεί να επιταχύνει σημαντικά τα πρώιμα στάδια ανάπτυξής τους, να χρηματοδοτήσει κοινοτικές προσπάθειες (travel funds, artwork, κ.ά) ή και να χρηματοδοτήσει ενέργειες μέχρι αυτές να αναληφθούν από μέλη της κοινότητας.

3 Η ελληνική κοινότητα ΕΛΛΑΚ

Η Ελλάδα είναι από τις χώρες που διαθέτουν μια ιδιαίτερη μορφή κοινότητας. Ενώ σε γενικές γραμμές δεν παρουσιάζεται πολύ συχνά το φαινόμενο να υπάρχει μια κάπως συνεκτική κοινότητα σε εθνικό επίπεδο (και συνεπώς ο τίτλος “η εθνική κοινότητα ΕΛΛΑΚ” δεν έχει και μεγάλο νόημα), στην Ελλάδα φαίνεται ότι ιστορικά κάτι τέτοιο όχι μόνο είναι εφικτό και έχει λειτουργήσει, αλλά και παρατηρείται ιδιαίτερη κινητικότητα στη διατήρηση αυτής της δομής.

Θα δούμε μια επισκόπηση των κυριότερων οργάνων ή υπο-κοινοτήτων του Ελληνικού οικοσυστήματος ΕΛΛΑΚ.

3.1 Linux User Groups (LUGs)

Αρκετά δημοφιλή στην Ελλάδα είναι και τα Linux User Groups (Ομάδες χρηστών Linux). Στις περισσότερες των περιπτώσεων πρόκειται για ομάδες ατόμων που έχουν ως κοινό ενδιαφέρον το Linux, το Unix, και το ελεύθερο λογισμικό γενικότερα. Ένας μικρός αριθμός από τις ομάδες έχουν καταχωρηθεί ως επίσημοι μη-κερδοσκοπικοί οργανισμοί, ενώ οι περισσότεροι συνεχίζουν να λειτουργούν ως ομάδες με χαλαρές συνδέσεις μεταξύ των μελών τους (loosely-coupled). Ο πρώτος σύλλογος στην Ελλάδα ήταν το Hellenic Linux User Group (HeLLUG), ή στην Ελληνική του ονομασία, “Ένωση Χρηστών και Φίλων Linux Ελλάδας”.

Ο ακριβής προσδιορισμός των ζωντανών LUGs στην Ελλάδα δεν είναι εύκολος, αφού σε μερικές περιπτώσεις οι συναντήσεις είναι ανεπίσημες και σπάνιες. Επίσης, δεν είναι απόλυτα σαφές πάντα κατά πόσο μια ομάδα αποτελεί LUG με τη στενή έννοια του όρου ή γενικότερα μια άτυπη τοπική κοινότητα φίλων του ΕΛΛΑΚ.

3.1.1 Κατάλογος Ελληνικών LUGs

Η ιστοσελίδα του www.ellak.gr καθώς και το περιοδικό Linux Format διατηρούν καταλόγους των ενεργών LUGs, οι οποίοι σε γενικές γραμμές είναι ενημερωμένοι. Παραθέτουμε κι εμείς έναν κατάλογο σε αυτό το σημείο για σκοπούς τεκμηρίωσης, με αναφορά στην ιστοσελίδα της τοπικής ομάδας. Ο παρακάτω κατάλογος δεν είναι πλήρης και τα στοιχεία επικοινωνίας μπορεί να μην είναι ενημερωμένα.

Στην Αττική και γενικότερα σε Εθνικό επίπεδο, υπάρχουν οι παρακάτω Κοινότητες, οι οποίες μπορούν να θεωρηθούν ενεργές:

- HELLUG <http://www.hellug.gr/>
- Ένωση Ελλ. Χρηστών & Φίλων ΕΛΛΑΚ <http://www.greeklug.gr/>
- Κοινότητα Ελ. Λογισμικού ΕΜΠ <http://foss.ntua.gr/>

- Κοινότητα Ελ. Λογισμικού ΕΚΠΑ <http://foss.uoa.gr/gr/>
- Πανεπιστήμιο Πειραιά <http://rainbow.cs.unipi.gr/projects/oss/>
- Οικονομικού Πανεπιστήμιο Αθηνών <http://foss.aueb.gr/>

Διάφορες τοπικές ομάδες, μερικές εκ των οποίων είναι ενεργές ενώ άλλες λιγότερο, είναι οι παρακάτω:

- Ηράκλειο (herlug) <http://lists.hellug.gr/mailman/listinfo/herlug/>
- Ηράκλειο (ΑΤΕΙ) <http://lug.teicrete.gr/>
- Θεσσαλονίκη (TheLUG) <http://lists.hellug.gr/mailman/listinfo/thelug>
- ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης <http://www.it.teithe.gr/~free/>
- Ιωάννινα (ILUG) <http://ilug.gr/>
- Κοζάνη (KLUG) <http://klug.gr/>
- Πολυτεχνείο Κρήτης <http://www.ellak.tuc.gr/>
- Λάρισα, ΑΤΕΙ Linux Team <http://linuxteam.cs.teilar.gr/>
- Πανεπιστήμιο Μακεδονίας <http://opensource.uom.gr/>
- Πάτμος <http://www.horapatmos.gr/linuxpatm/>
- Πάτρα (plug) <http://www.patras-lug.gr/>
- Linux Πτολεμαΐδας <http://www.plug.gr/>
- Σέρρες (Serlug) <http://www.serlug.gr/>
- Χανιά (Chania-LUG) <http://www.chania-lug.gr/>

3.1.2 Προκλήσεις

Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα LUGs είναι η τελμάτωση. Αρκετές φορές ένα LUG ξεκινάει με ενθουσιασμό ωστόσο αν δεν υπάρχουν μερικά απαραίτητα συστατικά μπορεί να “βαλτώσει” η προσπάθεια, να αραιώσουν οι συναντήσεις και να παράγεται ελάχιστο έργο. Αυτά τα απαραίτητα συστατικά μπορεί να διαφέρουν ανά περίπτωση, ωστόσο αναγνωρίζονται τα παρακάτω συστατικά-καταλύτες στα επιτυχημένα διεθνή LUG:

- **Τακτική μεταφορά γνώσης:** Αυτή συνήθως γίνεται μέσω παρουσιάσεων (presentations) που γίνονται σε μηνιαία ή δεκαπενθήμερη βάση, lightning talks (5-λεπτες παρουσιάσεις για οποιοδήποτε θέμα), και γενικότερα συναντήσεις με ταξύ παλιών και νέων μελών, οι οποίες περιέχουν κυρίως συζητήσεις τεχνικού χαρακτήρα.

- **Σταθερός χώρος συναντήσεων:** Μπορεί να είναι οτιδήποτε μεταξύ ενός ειδικού χώρου που ενοικιάζεται για τους σκοπούς της ομάδας, μιας αίθουσας σε ένα πανεπιστήμιο, ή ενός δωματίου σε μια κοινή καφετέρια¹. Σημαντικό σημείο εδώ αποτελεί η σταθερότητα του χώρου, ώστε να δημιουργηθεί ένα αίσθημα “τακτικής” συνάντησης, προβλεψιμότητας και ευκολίας προσέγγισης από νέα μέλη της ομάδας.
- **Τεχνικές συναντήσεις:** Μπορεί να είναι σε μορφή hackfest, coding marathons, κλπ, να έχουν διάρκεια από μερικές ώρες σε μερικές ημέρες και να καταπιάνονται με θέματα από επίτευξη ενός κοινού στόχου. Αυτά μπορεί να είναι διαφόρων κατηγοριών, όπως δημιουργία νέας ιστοσελίδας για την ομάδα, κυνήγι σφαλμάτων, μεταφράσεις ενός μεγάλου έργου το οποίο απαιτεί σοβαρή δουλειά από περισσότερα από ένα άτομα κλπ.
- **Διασκέδαση:** Συναντήσεις για μπύρα, καφέ, πίτσα κλπ, σε χαλαρό κλίμα και ατμόσφαιρα.

Κρίνοντας από τα Ελληνικά LUGs, παρατηρείται μια ιδιαίτερη κλίση προς το τελευταίο είδος συναντήσεων και σαφώς λιγότερες συναντήσεις που διαθέτουν κάποια από τα πρώτα τρία συστατικά. Αποτέλεσμα αυτού είναι η ιδιαίτερη δημοτικότητα μερικών LUGs, τόσο από άποψη “παρέας” και “κοινότητας”, όσο και στην προσέλκυση νέων μελών και οργάνωσης συναντήσεων και συνεδρίων, αλλά, από την άλλη, και η αδυναμία παραγωγής τεχνικών αποτελεσμάτων και τελικής συμβολής (real, tangible contribution) σε “upstream” έργα ΕΛΛΑΚ.

3.2 Σύλλογοι

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, κάποιες από τις τοπικές ομάδες έχουν προβεί στη δημιουργία **επίσημων οργανισμών**. Παραδείγματα αυτών είναι τα HeLLUG, Greek LUG, Chania LUG και, φυσικά, η ίδια η ΕΕΛΛΑΚ. Αυτό γίνεται συνήθως γιατί υπάρχει μια (ρεαλιστική ή θεωρητική) ανάγκη για επίσημη εκπροσώπηση σε κυβερνητικά όργανα, διεθνές επίπεδο κλπ, ή για τυπικούς λόγους, πχ. επίσημη τήρηση ενός καταλόγου μελών ή ταμείου.

Σε κάθε περίπτωση, η συντήρηση ενός συλλόγου απαιτεί σε πολλές περιπτώσεις μεγάλη προσπάθεια. Ειδικά οι τυπικές συναντήσεις, η εκλογή διοικητικών συμβουλίων και το θέμα της έδρας έχουν λίγο-πολύ απασχολήσει σε μεγάλο βαθμό όλους τους επίσημα καταχωρημένους συλλόγους ΕΛΛΑΚ στην Ελλάδα.

Προκλήσεις

Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της Ελληνικής Κοινότητας είναι οι συχνές **έριδες και δημόσιες διαφωνίες** που υπάρχουν μεταξύ των συλλόγων. Οι λόγοι που αυτό

¹ Υπάρχουν πάρα πολλά παραδείγματα επιτυχημένων Linux Users Group που για πολλά χρόνια διατηρούσαν καφετέριες όπως τα Starbucks ως επίσημο “στέκι” για τις μηνιαίες συναντήσεις τους.

συμβαίνει κυμαίνονται από κοινωνιολογικούς μέχρι ιστορικούς και είναι εκτός του βεληνεκού της μελέτης και των πτυχίων των συγγραφέων αυτής. Η έλλειψη αυστηρής και σαφώς προσδιορισμένης ταυτότητας συχνά οδηγεί σε επικαλύψεις μεταξύ των στόχων διαφόρων συλλόγων, το οποίο με τη σειρά του οδηγεί σε εσφαλμένες απαιτήσεις μεταξύ των συλλόγων και συχνά φαινόμενα αντιδικιών ως προς το τι θα έπρεπε να πρεσβεύει ο κάθε σύλλογος.

Σε μια *εθελοντική* κοινότητα όπως αυτή του ελεύθερου λογισμικού, αυτά τα φαινόμενα δημιουργούν ένα **πολύ αρνητικό κλίμα** που αποθαρρύνει τόσο νέα όσο και παλιά μέλη και θα πρέπει να αποφεύγονται με κάθε τρόπο.

Αυτό το, μερικές φορές πολύ αρνητικό, κλίμα, συχνά οδηγεί τους συλλόγους να έχουν **τάσεις απομονωτισμού** και αδυναμία συνάψεων σχέσεων συνεργασίας μεταξύ τους. Πράγματι, είναι λίγες οι περιπτώσεις που όλοι οι Ελληνικοί σύλλογοι έχουν συνεργαστεί ενεργά για την επίτευξη ενός ενιαίου στόχου. Αυτό είναι μια πρόκληση που πρέπει να αντιμετωπιστεί και έτσι να υπάρξουν δράσεις οι οποίες να συμβαίνουν σε ένα εθνικό επίπεδο αντί τοπικό. Παραδείγματα τέτοιων πιθανών δράσεων όπου η συνέργεια μεταξύ συλλόγων υπάρχουν πολλά, όπως πχ. η αντίδραση στη συμφωνία κυβέρνησης Microsoft, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας στο λογισμικό και αρκετά άλλα. Στόχος πρέπει να είναι η σύναψη συνεργασιών με κάθε ευκαιρία, ώστε με την "ισχύς αν τη ενώσει" να επιτυγχάνονται στόχοι που αλλιώς θα ήταν αδύνατο να γίνουν πραγματικότητα μέσω ανεξάρτητων μεταξύ τους δράσεων.

Μία ακόμη πρόκληση είναι η έλλειψη μιας γενικά αποδεκτής **κεντρικής οντότητας** η οποία μπορεί να λειτουργεί ως όργανο της όλης κοινότητας. Ένα από τα μεγαλύτερα κενά που καλείται να καλύψει η ΕΕΛΛΑΚ είναι ακριβώς αυτό: την ανάγκη για ύπαρξη ενός ουδέτερου οργανισμού ο οποίος να μπορεί να λειτουργεί ως "κηπουρός" για την ανάπτυξη μιας υγιούς κοινότητας. Ένας τέτοιος φορέας δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι λειτουργεί ως διαχειριστής με κανένα τρόπο, αλλά ως καταλύτης συνεργασίας ώστε η Ελληνική Κοινότητα να μπορεί να λειτουργεί ως ένα σώμα, όποτε αυτό είναι απαραίτητο για να επιτευχθεί ένας μεγάλος στόχος. Ένα παράδειγμα τέτοιας δράσης είναι και το Συνέδριο ΕΛΛΑΚ, στο οποίο συγκεντρώνεται ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα της κοινότητας, σαν σε μια μεγάλη γιορτή, και το Greek Spring of Code, το οποίο ανέδειξε μια κοινότητα προγραμματιστών στην Ελλάδα και τους έδωσε ένα βήμα να δημιουργήσουν ελεύθερου λογισμικό, είτε για upstream έργα είτε δημιουργώντας νέα έργα των ιδίων των δημιουργών.

3.3 Άλλες ομάδες

Μερικές επιπλέον κοινότητες οι οποίες δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα είναι οι παρακάτω. Ο κατάλογος βέβαια δεν είναι πλήρης, ωστόσο δίνει μια καλή εικόνα του πεδίου στην Ελλάδα στον τομέα των οργανωμένων Κοινοτήτων οι οποίες διαθέτουν δική τους ιστοσελίδα, πιθανώς ομάδα συζητήσεων (mailing list ή forum) και έχουν οργανώσει κάποιες συναντήσεις στο παρελθόν, είτε online είτε πρόσωπο με πρόσωπο.

- Debian <http://debian.gr/>
- Ubuntu <http://ubuntu-gr.org/>
- Fedora <http://fedoraproject.org/>
- PostgreSQL <http://www.postgresql.gr/>
- Java <http://www.jhug.gr/>
- Joomla <http://www.joomla.gr/>
- Wordpress <http://www.wordpress.gr/>
- TYPO3 <http://www.typo3.gr/>
- Sidux <http://www.sidux.gr>
- Open Web App. Security Project <http://owasp.wordpress.com/>
- Ελληνικό Linux Format <http://www.linuxformat.gr/>
- Hamsters <http://hamster-linux.blogspot.com/>

3.4 Επιχειρήσεις

Στο οικοσύστημα του ελεύθερου λογισμικού δε θα μπορούσαν να λείπουν οι εταιρείες και επιχειρήσεις. Πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό συστατικό, του οποίου η αναγκαιότητα δεν πρέπει να υποτιμάται. Το ΕΛΛΑΚ είναι πρωτίστως ένας τρόπος ανάπτυξης κώδικα, του οποίου τα θετικά στοιχεία έχουν αναγνωρίσει εδώ και χρόνια μεγάλες επιχειρήσεις. Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των συνεισφορών που γίνονται στον πυρήνα του Linux προέρχονται από προγραμματιστές που είναι εργαζόμενοι μεγάλων εταιρειών του χώρου². Σε ένα σύστημα όπως το ελεύθερο λογισμικό, στο οποίο, λόγω του "forkability", τυχόν διαφωνίες δεν οδηγούν σε αδιέξοδο, η συνέργεια μεταξύ εθελοντών και επαγγελματιών μόνο θετικά μπορεί να φέρει.

Η ΕΕΛΛΑΚ διατηρεί μια ιστοσελίδα στο wiki της με έναν κατάλογο τέτοιων εταιρειών στον Ελληνικό χώρο³. Πολλές από αυτές τις εταιρείες χρησιμοποιούν ελεύθερο λογισμικό σε καθημερινή βάση (εξυπηρετητές, λογισμικό), αλλά υπάρχουν και παραδείγματα εταιρειών που αναπτύσσουν και εμπορεύονται ελεύθερο λογισμικό το οποίο οι ίδιες αναπτύσσουν.

Δράσεις διασύνδεσης

Μία από τις δράσεις που καλείται να εκτελέσει η ΕΕΛΛΑΚ είναι η διασύνδεση αυτών των εταιρειών μεταξύ τους και με τα μέλη της κοινότητας. Υπάρχουν αμοιβαία οφέλη από τη συμμετοχή των εταιρειών στην κοινότητα: οι εταιρείες βρίσκουν νέους συνεργάτες,

² <http://lwn.net/Articles/363456/>

³ http://ellak.gr/index.php?option=com_openwiki&Itemid=103&id=ellak:open_source_companies

δοκιμαστές και άτομα να μεταδώσουν το προϊόν τους, ενώ άλλα μέλη της κοινότητας βρίσκουν βοήθεια σε μια πιθανή εμπλοκή τους στην ανάπτυξη κώδικα, έναν πιθανό νέο συνεργάτη ή εργοδότη κλπ.

Μερικοί τρόποι με τους οποίους μπορεί να γίνει αυτό είναι οι παρακάτω:

- **Συνέδρια ΕΛΛΑΚ:** Πρόσκληση εταιρειών για παρουσίαση, οργάνωση workshops, διάθεση υλικού, προώθηση προϊόντων μέσω περιπτέρων, γνωριμία μεταξύ τους κλπ.
- **Greek Spring of Code:** Τέτοια προγράμματα πολύ συχνά αφορούν και σε ελληνικές εταιρείες οι οποίες αποζητούν τρόπους να φέρουν νέους συνεργάτες από τα πανεπιστήμια στους κύκλους τους. Στον κύκλο Greek SoC 2009 δεν ήταν λίγες οι εταιρείες που έλαβαν μέρος, τόσο στον τομέα των μεταφράσεων όσο και της ανάπτυξης κώδικα.
- **Δωρεές εξοπλισμού στην Κοινότητα:** Μια εταιρεία που εισάγει εξοπλισμό ή βιβλία θα μπορούσε να διαθέσει υλικά στις τοπικές ομάδες οι οποίες πιθανώς να το χρειάζονται. Για παράδειγμα, δωρεές υλικού προώθησης για events, εξοπλισμού για hackfests κλπ. Απαραίτητο για να γίνει αυτό είναι η σύναψη σχέσεων συνεργασίας με τέτοιες εταιρείες, το οποίο στην περίπτωση μεγάλων εταιρειών, συχνά γίνεται σε υψηλότερο επίπεδο από αυτό της ομάδας και απαιτούν κάποιο σύλλογο ή οργανισμό.
- **Δωρεές εταιρειών προς την ΕΕΛΛΑΚ:** Διάφορες εταιρείες μπορούν να διαθέσουν χρήματα στην ΕΕΛΛΑΚ για τις δράσεις της. Τέτοιες δωρεές μπορούν πχ. να γίνουν από μεγάλες εταιρείες που διαθέτουν ειδικό προϋπολογισμό (ο οποίος συχνά είναι μεγάλος) για δράσεις σαν αυτές, δωρεές παροχής υπηρεσιών φιλοξενίας ή ανάπτυξης κώδικα, συμβουλευτικές υπηρεσίες και άλλες υλικές ή άυλες προσφορές.
- **Χρηματοδοτήσεις δράσεων εταιρειών:** Αναγνώριση από την ΕΕΛΛΑΚ εταιρειών των οποίων οι δράσεις έχουν άμεση σχέση με τους στόχους τόσο της ίδιας της ΕΕΛΛΑΚ όσο και της Ελληνικής Κοινότητας ΕΛΛΑΚ και χρηματοδότηση δράσεων τους. Ως παράδειγμα αναφέρονται τα διάφορα χρηματοδοτικά προγράμματα της κυβέρνησης για νέες επιχειρήσεις: κάποιο παρόμοιο πρόγραμμα θα μπορούσε να εκτελέσει και η ΕΕΛΛΑΚ για εταιρείες που διαθέτουν προσωπικό για να γράφει κώδικα ΕΛΛΑΚ.
- **Συνεντεύξεις τύπου και προώθηση:** Η ΕΕΛΛΑΚ, ως αρωγός δράσεων ΕΛΛΑΚ μπορεί να δίνει ένα βήμα για τις εταιρείες για να παρουσιάσουν τη δουλειά τους στα ΜΜΕ. Έχει ήδη οργανωθεί κάτι παρόμοιο στο παρελθόν, και μπορεί να επαναληφθεί είτε σε μορφή συνεντεύξεων τύπου είτε άλλων δράσεων όπως άρθρα σε εφημερίδες, show-cases μεγάλων επιτυχιών ελληνικών εταιρειών, πρόσκληση σε διεθνείς εκθέσεις κλπ.

3.5 Δυναμική

Ένα ξεκάθαρο συμπέρασμα από την παρατήρηση της Ελληνικής Κοινότητας ΕΛΛΑΚ είναι η μεγάλη δυναμική που διαθέτει. Η συμμετοχή σε συνέδρια σαν το Συνέδριο ΕΛΛΑΚ και το FOSSCOMM μαρτυρεί μια ενεργή κοινότητα. Σε αυτά συμμετείχαν περίπου 400 και 250 άτομα αντίστοιχα, τα περισσότερα από τα οποία συμβάλλουν στην ανάπτυξη προϊόντων λογισμικού. Σε αυτά τα συνέδρια οργανώθηκαν επίσης εργαστήρια (workshops), ο αριθμός των οποίων για ολόκληρο το 2009 έχει φτάσει σχεδόν τα πενήντα.

Τα τελευταία 2 έτη τόσο η συμμετοχή σε διεθνή συνέδρια όσο και ο αριθμός των τοπικών ομάδων και LUG έχουν επίσης αυξηθεί, όπως και η εμπλοκή δημόσιων οργανισμών στη χρήση και ανάπτυξη συστημάτων ΕΛΛΑΚ. Η δυναμική της Κοινότητας είναι ξεκάθαρο ότι υπάρχει, και η ΕΕΛΛΑΚ καλείται να κατανοήσει τη δυναμική αυτή και να την καλλιεργήσει σε έργο.

Το ΕΛΛΑΚ, τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς, ολοένα και αναπτύσσεται, και το ίδιο θα συμβεί και στη δυναμική της Ελληνικής Κοινότητας. Σημαντικό στόχο πρέπει να αποτελεί η παρακολούθηση των εξελίξεων, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και διεθνές, αλλά και η καταγραφή μετρικών οι οποίες να επιβεβαιώνουν τα θετικά αποτελέσματα των δράσεων που οργανώνονται και πώς αυτά ανταποκρίνονται στους ρυθμούς ανάπτυξης της κοινότητας γενικότερα.

3.6 Τομείς για βελτίωση

Έχοντας αναφέρει τα θετικά σημεία και την προοπτική της Ελληνικής Κοινότητας ΕΛΛΑΚ, πρέπει να αναφερθούν και οι τομείς στους οποίους αυτή πάσχει και θα πρέπει να δει βελτίωση.

Υπάρχουν αρκετοί τομείς και δράσεις οι οποίοι χαρακτηρίζονται από αδράνεια. Ο αριθμός των δρώμενων στα οποία υπάρχει έντονη δραστηριότητα και δημιουργικότητα, όπως τα workshops και hackfests είναι πολύ πολύ μικρός, όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη ενότητα. Πράγματι, ενώ η συχνότητα των συναθροίσεων μπορεί να αυξάνεται, δεν παρατηρείται αντίστοιχη αύξηση της συχνότητας των συναντήσεων τεχνικού χαρακτήρα. Επίσης, τα ίδια τα workshops θα μπορούσαν να έχουν ακόμη πιο τεχνικό χαρακτήρα και να προσφέρουν ένα πιο πρόσφορο έδαφος για συμμετοχή αυτή καθαυτή. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν να υπάρχουν περισσότερα hackfests και συναντήσεις τεχνικού χαρακτήρα.

Τα μεγάλα συνέδρια που έχουν οργανωθεί τα τελευταία χρόνια είναι αποκλειστικά ευθύνη του Gnet και όχι της ίδιας της κοινότητας. Ως αντιπαράδειγμα, αναφέρονται τα FOSDEM και FOSS.in, τα μεγαλύτερα συνέδρια της Ευρώπης και Ινδίας αντίστοιχα, τα οποία είναι αποκλειστικά οργανωμένα από κοινότητες εθελοντών. Επίσης, η Ελλάδα δεν έχει φιλοξενήσει τελευταία κανένα διεθνές συνέδριο το οποίο λαμβάνει χώρα σε διαφορετική τοποθεσία κάθε χρόνο (πχ. Debian, GNOME, Fedora), αντίθετα με πολλές άλλες

χώρες και πόλεις. Αυτό είναι ατυχές, αφού οι τοπικές ομάδες είναι αρκετά μεγάλες και ενεργές (πχ. Debian, Fedora) και η ίδια η ιδέα αυτή έχει αναφερθεί από συντονιστικές μορφές αυτών των συνεδρίων.

Η συχνή έλλειψη αρμονίας και καλής επικοινωνίας μεταξύ των επίσημων οργάνων της Κοινότητας (πχ. LUGs) συχνά οδηγεί σε αδυναμία ύπαρξης δράσεων σε εθνικό επίπεδο ή γενικότερα με μεγάλο αντίκτυπο.

Τέλος, είναι εμφανής η μάλλον αργή διείσδυση του ΕΛΛΑΚ στην εκπαίδευση και τον ακαδημαϊκό τομέα. Δεν υπάρχει κάποια συντονισμένη προσπάθεια και μια κοινότητα να υποστηρίξει εκπαιδευτικούς σε ένα πιθανό τέτοιο έργο. Η ανάγκη για μια δράση τέτοιου είδους γίνεται εμφανής σε κάθε ελληνικό συνέδριο (αλλά ιδιαίτερα σε αυτά που συμμετέχει ένα ευρύ κοινό όπως πχ. Το Athens Digital Week), στα οποία εκπαιδευτικοί αναφέρουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στη χρήση του ΕΛΛΑΚ στις τάξεις και τα αμφιθέατρα τους. Έχουν υπάρξει ομάδες ειδικού ενδιαφέροντος στο παρελθόν, και η ΕΕΛΛΑΚ σχεδιάζει δράσεις όπως αυτή των Κέντρων Προώθησης ΕΛΛΑΚ, για να αντιμετωπίσει αυτήν την πρόκληση.

3.7 Συμπεράσματα

Τα παραπάνω φέρνουν στην επιφάνεια κάποιες από τις αιτίες για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ελληνική Κοινότητα ΕΛΛΑΚ, αλλά και κάποιες λύσεις που μπορούν να υιοθετηθούν. Υπάρχει μια σαφής απουσία ξεκάθαρων στόχων, οργάνωσης και εστίασης σε πολλά από τα όργανα της κοινότητας, το οποίο οδηγεί στην ύπαρξη πολυάριθμων μη συνεκτικών μεταξύ τους προσπαθειών με μικρότερους στόχους, οι οποίες θα μπορούσαν να συνδυαστούν για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

Σταδιακά διαφαίνεται η ανάγκη για ένα όργανο της κοινότητας που μπορεί να λειτουργήσει όταν χρειαστεί με συντονιστικό χαρακτήρα, το οποίο θα λειτουργεί ως καταλύτης συνεργασίας και αρωγός προσπαθειών οι οποίες είναι αποτελεσματικές στην ενδυνάμωση και επέκταση της κοινότητας. Επίσης, ένα όργανο που μπορεί να λειτουργεί ως εκπρόσωπος της κοινότητας σε πολιτικό επίπεδο. Αυτόν τον ρόλο θα μπορούσε να καλύψει η ΕΕΛΛΑΚ μέσα από τη δημιουργία και τις δράσεις της.

4 Διεθνείς πρακτικές

4.1 Εισαγωγή

Στην παρούσα ενότητα γίνεται μια προσπάθεια για παρουσίαση ορισμένων βέλτιστων πρακτικών από το εξωτερικό, και συγκεκριμένα από την Ευρωπαϊκή κοινότητα, αναφορικά με την αυξανόμενη υιοθέτηση του ΕΛΛΑΚ.

4.2 Ευρωπαϊκή ένωση

Ιστορικά η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει να αναδείξει μια πλειάδα από επιτυχημένα έργα ελεύθερου λογισμικού.

4.2.1 Ανταγωνισμός

"Competition ensures that businesses are under constant pressure to provide consumers with the best possible range of goods at the best possible prices. In a free market, business should be a competitive game with consumers as the beneficiaries."
— European Commission, Πολιτική Ανταγωνισμού¹

Η βασική πολιτική της Ευρωπαϊκής επιτροπής συνίσταται στην ενθάρρυνση του ανταγωνισμού και στην πρόληψη ή και καταστολή ενεργειών και δράσεων που δρουν κατά των αρχών της ελεύθερης αγοράς και κατά συνέπεια των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ενδεικτικές περιοχές δράσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφορικά με την ενθάρρυνση του ανταγωνισμού αποτελούν:

- Συμφωνίες τύπου μη-ανταγωνισμού μεταξύ εταιρειών που μπορεί να οδηγήσουν σε σχηματισμό καρτέλ
- Συγχωνεύσεις ή άλλου είδους επίσημες συμφωνίες συντονισμού δυο εταιρειών εφόσον περιορίζουν τις επιλογές και δε λειτουργούν προς όφελος των καταναλωτών
- Κατάργηση κρατικών μονοπωλίων σε αγορές όπως αυτή των τηλεπικοινωνιών, της ενέργειας κ.ά.
- Οικονομική υποστήριξη από κράτη μέλη προς εταιρείες

Αν και η επιτροπή ανταγωνισμού δεν έχει στην ατζέντα της το ΕΛΛΑΚ, εντούτοις εξετάζει την προστασία του, υπό την προϋπόθεση ότι θεωρείται ότι θίγονται τα συμφέροντα του τελικού καταναλωτή. Δύο από τα πλέον γνωστά παραδείγματα της εν λόγω προστασίας αποτυπώνονται:

¹ http://ec.europa.eu/competition/consumers/what_en.html

1. Στην περιβόητη δίκη της Microsoft² επιβλήθηκε όχι μόνο ένα τεράστιο πρόστιμο στην επιχείρηση αυτή, αλλά και το άνοιγμα των κλειστών πρωτοκόλλων που θα επέτρεπαν την ανταγωνιστική σουίτα ανοιχτού λογισμικού Samba να ανταγωνιστεί τα προϊόντα της³.
2. Στην εξέταση της εξαγοράς της Sun από την Oracle, όπου μελετήθηκε η προσπάσια του ανταγωνισμού που παρέχεται από τον τρόπο της διαθεσιμότητας της βάσης δεδομένων MySQL⁴.

Γενικότερα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί πως το ελεύθερο λογισμικό ωφελεί τον ανταγωνισμό στην αγορά και δε διστάζει να κινηθεί υπέρ αυτού, έστω και προληπτικά, όταν κάτι τέτοιο κριθεί σημαντικό.

4.2.2 Ανοικτά πρότυπα

Παραθέτουμε αυτούσια την αναφορά του Ευρωπαίου μέλους της Επιτροπής Erkki Liikanen, World Standards Day, 14 October 2003.

The word "open" is here meant in the sense of fulfilling the following requirements:

- *The standard is adopted and will be maintained by a not-for-profit organisation, and its ongoing development occurs on the basis of an open decision-making procedure available to all interested parties (consensus or majority decision etc.).*
- *The standard has been published and the standard specification document is available either freely or at a nominal charge. It must be permissible to all to copy, distribute and use it for no fee or at a nominal fee.*
- *The intellectual property - i.e. patents possibly present - of (parts of) the standard is made irrevocably available on a royalty-free basis.*
- *There are no constraints on the re-use of the standard⁵*

Open standards are important to help create interoperable and affordable solutions for everybody. They also promote competition by setting up a technical playing field that is level to all market players. This means lower costs for enterprises and, ultimately, the consumer."

2 http://news.cnet.com/EU-slaps-record-fine-on-Microsoft/2100-1001_3-5178281.html?tag=txt

3 <http://people.samba.org/people/abartlet/a-year-since-microsofts-appeal-failed.html>

4 <http://helpmysql.org/el/>

5 <http://ec.europa.eu/idabc/en/document/3761>

Αν και δεν υπάρχει ένας μοναδικός ορισμός των ανοιχτών προτύπων⁶ είναι γενικά αποδεκτό πως ενθαρρύνουν τη διαλειτουργικότητα ανάμεσα σε διαφορετικές εφαρμογές, και κατά συνέπεια ενθαρρύνουν τον ανταγωνισμό και τον τελικό χρήστη. Για το λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

- Έχει καταστήσει υποχρεωτική τη χρήση ανοικτών προτύπων για τη δημοσίευση αποτελεσμάτων από το 5ο Framework Programme⁷
- Ενθαρρύνει δημόσια τη χρήση Ανοικτών Προτύπων⁸
- Θεωρεί απαραίτητη τη χρήση τους στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Διαλειτουργικότητας 1.0

4.2.3 OSOR.eu

Αν και το ανοιχτό λογισμικό δεν εντάσσεται άμεσα στην ατζέντα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εντούτοις αναγνωρίζεται η σημασία του στα πλαίσια της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Για το λόγο αυτό συμμετέχει, σε συνεργασία με τις εθνικές κυβερνήσεις, στην πύλη **OSOR.eu** (Open Source Observatory and Repository), με σκοπό την ενίσχυση της χρήσης του ανοιχτού λογισμικού στη δημόσια διοίκηση σε εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Μέσω του OSOR.eu (<http://www.osor.eu/>) η Ευρωπαϊκή επιτροπή:

- Προωθεί την πρώτη άδεια ανοιχτού λογισμικού η οποία έχει τη νομική στήριξη ενός διεθνούς οργανισμού και είναι διαθέσιμη (και νομικά ισοδύναμη) και στις 22 επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Παρέχει υπηρεσία ενημέρωσης αναφορικά με την υιοθέτηση του ανοιχτού λογισμικού ανά την Ευρώπη
- Παρέχει υπηρεσίες φιλοξενίας έργων ανοιχτού λογισμικού κατ'αντιστοιχία με portals όπως η Sourceforge.net ή το freshmeat.net
- Διανέμει case studies επιτυχημένης εφαρμογής ή και ανάπτυξης έργων ανοιχτού λογισμικού σε μεγάλη κλίμακα
- Επιτρέπει το σχηματισμό "κοινοτήτων" με σκοπό την ανταλλαγή καλών πρακτικών από τους χρήστες του site

Γενικότερα το osor.eu αποτελεί τον κύριο τόπο να ενημερωθεί κανείς για πρακτικές υιοθέτησης του ανοιχτού λογισμικού σε ετερογενείς τομείς και εφαρμογές, από την πρω-

6 Στο http://en.wikipedia.org/wiki/Open_standard μπορεί κανείς να βρει 14 διαφορετικούς ορισμούς

7 http://freeknowledge.eu/documents/reference/EC_OS

8 "I know a smart business decision when I see one – choosing open standards is a very smart business decision indeed" - Neelie Kroes, European Commissioner for Competitive Advantage 10th June 2008, OFE Briefing, Brussels

τοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση μέχρι το στρατό, την αστυνομία ή και την παραγωγή οίνου⁹.

Η ΕΕΜΑΚ έχει συμμετάσχει σε συνέδριο του OSOR.eu στις Βρυξέλλες, όπου και παρουσιάστηκε το έργο Ενιαίο Διαδικτυακό Περιβάλλον ΟΤΑ για Παροχή Υπηρεσιών στο Πολίτη και στις Επιχειρήσεις (Local Government Application Framework). Το LGAF είναι ελεύθερο λογισμικό και αναπτύσσεται στα πλαίσια της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων (ΚΕΔΚΕ). Από την ιστοσελίδα του έργου:

Το αντικείμενο του έργου «Ενιαίο Διαδικτυακό Περιβάλλον ΟΤΑ για Παροχή Υπηρεσιών στο Πολίτη και στις Επιχειρήσεις» της ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΚΕΔΚΕ) αφορά στην αναβάθμιση της εξυπηρέτησης του πολίτη και των επιχειρήσεων καθώς και στην βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών μέσω της αυτοματοποίησης των διαδικασιών επικοινωνίας και εξυπηρέτησης του πολίτη και των επιχειρήσεων από τους Οργανισμούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ).

Περιλαμβάνει ηλεκτρονικές και τηλεφωνικές υπηρεσίες εξυπηρέτησης του πολίτη (22 επιπέδου 1, 14 επιπέδου 2, 21 επιπέδου 3 και 6 επιπέδου 4) και των επιχειρήσεων σε όλους τους βασικούς τομείς υπηρεσιών της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης σε 16 φορείς.

— Ιστοσελίδα "Ενιαίου Διαδικτυακού Περιβάλλοντος ΟΤΑ για Παροχή Υπηρεσιών στο Πολίτη και στις Επιχειρήσεις" <http://lgaf.kedke.gr/>

4.3 Case studies: Επισκόπηση

Η παρουσίαση case studies ανά την Υφήλιο σχετικά με την επιτυχημένη υιοθέτηση και εφαρμογή λογισμικού ανοιχτού κώδικα μπορεί να αποτελέσει ξεχωριστό αντικείμενο βιβλιογραφικής μελέτης. Στα πλαίσια της παρούσης θα εξεταστούν ενδεικτικά:

- Μια περίπτωση σταδιακής μεν, ολικής δε μετάβασης σε λύσεις ανοιχτού λογισμικού
- Μια περίπτωση ταχείας υιοθέτησης λύσεων ανοιχτού λογισμικού
- Οι πρακτικές δυνατότητες για κεντρικό συντονισμό με σκοπό την υιοθέτηση λύσεων ανοιχτού λογισμικού

4.3.1 Case study: Μόναχο

Η απόφαση του δήμου του Μονάχου το 2003 να μεταπηδήσει σε εντελώς ανοιχτό λογισμικό προκάλεσε σημαντικό θόρυβο στα σχετικά μέσα ενημέρωσης κύρια για δύο λόγους:

⁹ http://www.osor.eu/case_studies/vingis-managing-hungarys-vineyards-with-open-source

- Ήταν από τις πρώτες αποφάσεις για μαζική μετάβαση desktop υπολογιστών σε ένα περιβάλλον παραγωγής σε Linux
- Το κόστος μετάβασης, αρχικά υπολογισμένο σε περίπου 30 εκατομμύρια ευρώ, ήταν εφάμιλλο του τυπικού κόστους ανανέωσης των αδειών για υπάρχον λογισμικό Microsoft και αρκετά μεγαλύτερο αν λάβει κανείς υπόψιν τη σημαντική έκπτωση που προσφέρθηκε στο Δήμο

Παρά την έλλειψη υπάρχοντων καλών πρακτικών ο Δήμος θεώρησε πως τα οφέλη από τη μακροπρόθεσμη ανεξαρτησία από κάποιον πάροχο λογισμικού θα υπερκεράσουν τα αρχικά κόστη και επικύρωσε την αρχική απόφαση τον Ιούνιο του 2004. Σήμερα, μετά από 5 έτη και παρά τις όποιες καθυστερήσεις το έργο μετάβασης των 14,000 υπολογιστών σε λύσεις ανοιχτού λογισμικού μπορεί να χαρακτηριστεί επιτυχημένο:

- Η διανομή Linux (LiMux) που αναπτύχθηκε για τους σκοπούς του έργου είναι η πρώτη διανομή που έχει λάβει τη σχετική πιστοποίηση ISO 9241 για χώρους εργασίας
- Το 100% των σταθμών εργασίας έχουν -με εξαίρεση το λειτουργικό σύστημα- μεταβεί σε προϊόντα ανοιχτού λογισμικού (OpenOffice, Mozilla Firefox & Thunderbird, κ.ά.)
- Το σχετικό λογισμικό (WollMux) επέτρεψε τη μετάβαση πάνω από 20,000 templates σε ανοιχτό λογισμικό

Η μόνη "αποτυχία" του έργου LiMux έγκειται στο ρυθμό αντικατάστασης των MS Windows από το LiMux, με το ποσοστό αντικατάστασης να πλησιάζει το 20% στο τέλος του 2009. Ωστόσο, το σχετικό έργο μετάβασης παραμένει επιτυχία καθότι:

- Έχει πλέον μηδενίσει την εξάρτηση από τη Microsoft, με το σύνολο των αναγκαίων εφαρμογών να μπορούν να εκτελεστούν πρακτικώς σε οποιοδήποτε λειτουργικό σύστημα.
- Παρόλες τις προβλέψεις των ανταγωνιστριών τεχνολογιών κλειστού κώδικα, δεν υπήρξαν ενδείξεις για αρνητικές επιπτώσεις στις καθημερινές λειτουργίες του Δήμου.

4.4 Case study: Extremadura

Κατ' αντιστοιχία με την απόφαση του Μονάχου, η απόφαση της Εξτρεμαδούρας να υιοθετήσει ανοιχτό λογισμικό για περίπου 80,000 υπολογιστές στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση¹⁰ προκάλεσε σημαντικό θόρυβο στο σχετικό τύπο. Μάλιστα, σε αντίθεση με το Μόναχο, δεν επρόκειτο για μια σταδιακή μετάβαση αλλά για μια κίνηση που ολοκληρώθηκε σε μόλις ένα χρόνο¹¹.

¹⁰ <http://www.wired.com/techbiz/media/news/2002/04/51994>

¹¹ <http://www.gnome.org/press/releases/extremadura.html>

Μετά από επτά χρόνια η Εξτρεμαδούρα, μια περιοχή με πληθυσμό ένα εκατομμύριο, αποτελεί υπόδειγμα υιοθέτησης ανοιχτού λογισμικού:

- Σχεδόν 100% των σχολείων χρησιμοποιούν σταθμούς εργασίας που τρέχουν αποκλειστικά λογισμικό ανοιχτού κώδικα.
- Το σύνολο της Δημόσιας Διοίκησης, εμπνευσμένο από το παράδειγμα της εκπαίδευσης, έχει μεταβεί σε λύσεις ανοιχτού λογισμικού για τους σταθμούς εργασίας¹².
- Η κεντρική διοίκηση έχει αποκτήσει επαρκή τεχνογνωσία ώστε να λειτουργεί ως συμβουλευτικός κόμβος για τη μετάβαση οποιασδήποτε επιχείρησης σε ΕΛΛΑΚ (<http://www.epractice.eu/en/news/299187>).

Αξίζει να σημειωθεί πως η πρακτική της Εξτρεμαδούρας για σχεδόν “επιβολή” του ΕΛΛΑΚ δεν είναι γενικότερα εύκολα εφαρμόσιμη, ειδικά σε περιοχές που υπάρχει σημαντική εγκατεστημένη βάση υπολογιστών και εφαρμογών και προηγούμενης επένδυσης σε τεχνογνωσία διαφορετικών τεχνολογιών.

4.5 Case study: Γαλλία

Η ευρεία υιοθέτηση του ΕΛΛΑΚ σε εθνικό επίπεδο είναι μάλλον ανέφικτη, τουλάχιστον για προηγμένες χώρες με υπάρχουσα εγκατεστημένη βάση. Ωστόσο μπορούν να πραγματοποιηθούν κυβερνητικές προσπάθειες οι οποίες θα επιτρέψουν την αυξημένη υιοθέτηση ΕΛΛΑΚ. Το πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα από την Ευρώπη είναι η περίπτωση της Γαλλίας.

Η Γαλλία αρχικά εξέτασε την επιβολή ΕΛΛΑΚ στο σύνολο της Δημόσιας Διοίκησης, ωστόσο και τα δυο σχετικά νομοσχέδια απορρίφθηκαν¹³. Οι εν λόγω, μάλλον άστοχες, κινήσεις ακολουθήθηκαν από μια σειρά λογικότερων μέτρων που επέτρεψαν την αυξημένη υιοθέτησή του ΕΛΛΑΚ:

- Το 2001 η Γραμματεία για ΤΠΕ (Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών) ανακοίνωσε πως ενθαρρύνει τη χρήση ανοιχτών στάνταρ και ανοιχτού λογισμικού για εφαρμογές e-government¹⁴
- Το 2004 το Υπουργείο Μεταφορών μεταπήδησε από Windows NT Server σε Mandrake Linux για 1500 εξυπηρετητές
- Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης πραγματοποίησε μια αντίστοιχη μετάβαση από Windows NT σε Linux για 900 εξυπηρετητές μεταξύ 2005 και 2007
- Από το 2006 το OpenOffice εγκαταστάθηκε σε περίπου 400.000 υπολογιστές ως μέρος της μετάβασης σε Open Document Format¹⁵

12 <http://news.techworld.com/operating-systems/6558/spanish-region-goes-entirely-open-source/>

13 <http://www.frlil.org/spip.php?article151#nb22>, <http://www.frlil.org/spip.php?article151#nb35>

14 <http://archives.cnn.com/2001/TECH/industry/11/27/french.open.source.idg/>

15 <http://www.slideshare.net/alexis/admisource-french-egovernment-forge>

- Το υπουργείο Παιδείας μετέβη σε Red Hat Linux για περίπου 2.500 εξυπηρετητές¹⁶
- Μέσα στο καλοκαίρι του 2007 λίγο παραπάνω από 1,000 υπολογιστές που χρησιμοποιούνται στην Γαλλική Βουλή μετέβησαν σε ΕΛΛΑΚ¹⁷
- Το 2008 ανακοινώθηκαν φορολογικές φοροελαφρύνσεις για τους χρήστες ΕΛΛΑΚ

Η ενθάρρυνση χρήσης του ανοιχτού λογισμικού έχει οδηγήσει σε αυξημένη υιοθέτησή του και από τον ιδιωτικό τομέα, με τα Εθνικά Ταχυδρομεία να χρησιμοποιούν ένα ERP ανοιχτού κώδικα, την Peugeot Citroen να έχει εγκαταστήσει Suse Linux σε περισσότερο από 20.000 σταθμούς εργασίας και την France Telecom να χρησιμοποιεί σχεδόν αποκλειστικά ΕΛΛΑΚ.

4.6 Επισκόπηση

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η επισκόπηση των διεθνών πρακτικών για την υιοθέτηση ανοιχτού λογισμικού θα μπορούσε να αποτελέσει από μόνη της ξεχωριστή μελέτη. Στα πλαίσια του παρόντος εξετάστηκαν παραδείγματα από τα οποία εξάγονται τα παρακάτω συμπεράσματα:

- Η κεντρική διακυβέρνηση μπορεί να ενθαρρύνει τη χρήση του ΕΛΛΑΚ με διάφορα μέτρα:
 - Πρόσληψη Open Source evangelists¹⁸ σε θέσεις κλειδιά (π.χ. γραμματεία ΚΤΠ) που μπορούν να ενθαρρύνουν ή και να επιβάλλουν -σε κάποιο βαθμό- την υιοθέτηση ΕΛΛΑΚ
 - Επιβολή για -έστω σταδιακή- υιοθέτηση open standards για τη διακίνηση οποιασδήποτε πληροφορίας στο Δημόσιο τομέα και την Τοπική αυτοδιοίκηση
 - Προώθηση εγκατάστασης ΕΛΛΑΚ σε άμεσα ελεγχόμενες από την κεντρική διακυβέρνηση υπηρεσίες (π.χ. Βουλή)
- Η υιοθέτηση ΕΛΛΑΚ είναι εφικτή άμεσα σε "μη παραγωγικά" περιβάλλοντα και ιδιαίτερα την εκπαίδευση σε όλες της τις βαθμίδες.
- Η υιοθέτηση ΕΛΛΑΚ είναι εφικτή ακόμα και σε περιπτώσεις που υπάρχει τεράστια εγκατεστημένη βάση χρηστών και εφαρμογών, αν και σε τέτοιες περιπτώσεις συνίσταται να είναι πιο βαθμιαία ώστε να περιοριστεί η αντίδραση των χρηστών.
- Η νομοθεσία θα πρέπει να είναι φιλική προς το ανοιχτό λογισμικό.

16 http://www.businesswire.com/portal/site/google/?ndmViewId=news_view#wsId=20070904005103#wsLang=en

17 <http://www.silicon.com/technology/software/2007/03/12/french-mps-pick-ubuntu-for-linux-switch-39166298/>

18 Η κυριολεκτική μετάφραση "Ευαγγελιστής ΕΛΛΑΚ" είναι μάλλον αδόκιμη

- Θα πρέπει οι ομάδες που ασχολούνται με το ανοιχτό λογισμικό να επαγρυπνούν για πιθανές μεροληψίες υπέρ κλειστού λογισμικού και εταιρειών¹⁹.

¹⁹ <http://www.ewekeurope.co.uk/news/red-hat-sues-switzerland-over-microsoft-monopoly-965>

5 Επισκόπηση δράσεων

5.1 Επισκόπηση

Η εταιρεία ΕΛΛΑΚ, με στόχο να διαδραματίσει επιτελικό ρόλο στην ανάπτυξη και προώθηση του ελεύθερου λογισμικού στην Ελλάδα, καλείται να ανταποκριθεί στις ακόλουθες ανάγκες:

- Συντονισμός των πολυάριθμων ελληνικών κοινοτήτων, ενθάρρυνση της συνεργασίας τους
- Επικέντρωση των προσπαθειών των κοινοτήτων ΕΛΛΑΚ σε συγκεκριμένους στόχους και έργα
- Χρηματοδότηση σχετικών ενεργειών, π.χ. διοργάνωση workshops, συνεδρίων και συμμετοχών σε συνέδρια
- Συμπληρωματικές δράσεις που δεν καλύπτονται την παρούσα χρονική στιγμή από τις ελληνικές κοινότητες (π.χ. νομικά θέματα)
- Διευκόλυνση συνεργειών μεταξύ αφενός των κοινοτήτων και συντελεστών ΕΛΛΑΚ και αφετέρου ευρύτερων δράσεων που σχετίζονται με τη διάχυσή του στην εκπαίδευση, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), τη Δημόσια Διοίκηση κ.ά.

Με σκοπό την επίτευξη των παραπάνω στόχων η παρούσα μελέτη για την εταιρεία ΕΛΛΑΚ πραγματοποιεί συγκεκριμένες προτάσεις για:

- Το οργανωτικό της σχήμα
- Την οργάνωση των δράσεών της
- Συγκεκριμένες (ενδεικτικές) δράσεις που προτείνεται να αναληφθούν
- Εργαλεία τα οποία πρέπει να παρέχει στα μέλη της κοινότητας
- Αξιοποίηση των υπάρχοντων κοινοτήτων
- Γενικές κατευθυντήριες οδηγίες για community events
- Downstream δράσεις για διάχυση και διάδοση του ΕΛΛΑΚ στην περιφέρεια

5.2 Ενεργοποίηση εταίρων

Eating one's own dog food, also called dogfooding, is when a company uses the products that it makes. Dogfooding can be a way for a company to demonstrate confidence in its own products, and hence a kind of testimonial advertising. For example, Microsoft and Google emphasize the use of its own software products inside the company.

— Wikipedia, on eating one's own dog food¹

Αν και τα πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΕΛΛΑΚ δεν είναι διαθέσιμα, η διαπίστωση πως η εμπλοκή των εταιρών στις δράσεις της -πέραν των μελών του ΔΣ- είναι μάλλον ορθή. Επιπλέον, παρά τη δεδηλωμένη στήριξη των μετόχων της εταιρείας στο ΕΛΛΑΚ, δεν είναι προφανές το expertise που αυτοί διαθέτουν αναφορικά με το ελεύθερο λογισμικό και κατά συνέπεια η δυνατότητά τους να λειτουργήσουν αποτελεσματικά ως "κέντρο γνώσης και πλατφόρμα διαλόγου για το Ελεύθερο Λογισμικό και τα οφέλη χρήσης του"².

Με σκοπό την ουσιαστική ενεργοποίηση των εταιρών προτείνεται από το σύνολό τους η ανάληψη δράσεων αναφορικά με το ΕΛΛΑΚ στο εσωτερικό τους. Η ανάληψη των εν λόγω δράσεων:

- Θα τους επιτρέψει να σχηματίσουν εσωτερικά μια ισχυρή ομάδα ΕΛΛΑΚ, αντί ενός μοναδικού εκπροσώπου.
- Θα τους προσδώσει το απαραίτητο κύρος αλλά και την κατάλληλη εμπειρία ώστε να αναλάβουν παρόμοιες δράσεις σε μεγαλύτερη κλίμακα πέραν του "οίκου τους".

5.2.1 Αναφορά υιοθέτησης ανοιχτού λογισμικού και προτύπων

You can't manage what you don't measure. It is an old management adage that is accurate today. Unless you measure something you don't know if it is getting better or worse. You can't manage for improvement if you don't measure to see what is getting better and what isn't. This article will help you know what to measure and how.

— F. John Reh

Σε πρώτη φάση προτείνεται ο κάθε μέτοχος της εταιρείας ΕΕΛΛΑΚ να προβεί σε μια αναφορά υιοθέτησης του ΕΛΛΑΚ εσωτερικά. Η αναφορά αυτή δε θα πρέπει να αναφέρεται γενικόλογα σε σχετικές δράσεις του φορέα στο χώρο του ΕΛΛΑΚ αλλά να παρουσιάζει συγκεκριμένες μετρικές αναφορικά με τη διείσδυση του ΕΛΛΑΚ. Ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν:

1. Ποσοστό σταθμών εργασίας του φορέα που τρέχουν λειτουργικό σύστημα ανοιχτού κώδικα
2. Ποσοστό σταθμών εργασίας του φορέα που τρέχουν κλειστό λογισμικό, είτε στη μορφή λειτουργικού συστήματος είτε εφαρμογών

1 http://en.wikipedia.org/wiki/Eating_one's_own_dog_food

2 Η παρούσα δήλωση αναφέρεται προφανώς στους εταίρους ως οντότητες και όχι ατομικά στους εκπροσώπους αυτών.

3. Αντίστοιχα ποσοστά τα οποία να αφορούν εξυπηρετητές και διακομιστές (web, mail, database κ.ά. servers)
4. Στατιστικά στοιχεία για πλοηγητές (browsers) που χρησιμοποιούνται από τους τελικούς χρήστες
5. Αναλυτική καταγραφή εργαλείων κλειστού λογισμικού (proprietary software) που χρησιμοποιούνται
6. Καταγραφή χρήσης ανοικτών προτύπων

5.2.2 Πιλοτική δράση: Αύξηση διείσδυσης ΕΛΛΑΚ

Έχοντας πραγματοποιήσει μια καταγραφή της υιοθέτησης του ΕΛΛΑΚ εσωτερικά ο κάθε φορέας προτείνεται να προχωρήσει σε μια πιλοτική δράση αύξησής της **σε συντονισμό με το ΔΣ και την Επιστημονική Επιτροπή**. Ενδεικτικά αναφέρουμε ορισμένες δράσεις που μπορούν να υπάρξουν:

- Αντικατάσταση proprietary server side λογισμικού με ΕΛΛΑΚ (IIS με Apache, Windows Server με Linux κ.ά.)
- Μετάβαση μερικών δεκάδων σταθμών εργασίας (π.χ. ενός υπολογιστικού κέντρου) σε 100% ανοιχτό λογισμικό
- Υιοθέτηση πολιτικής για μετάβαση σε ανοιχτά πρότυπα και άμεση αντικατάσταση του Microsoft Office με OpenOffice

Στόχο της πιλοτικής δράσης θα πρέπει να αποτελεί το μέγιστο δυνατό αντίκτυπο, τουλάχιστον σε βάθος χρόνου. Π.χ., αν η αναφορά υιοθέτησης κάνει λόγο για μεγαλύτερη του 50% υιοθέτηση του ΕΛΛΑΚ σε εφαρμογές server αλλά μικρότερη του 20% στο λειτουργικό σύστημα των σταθμών εργασίας των χρηστών, προφανώς έχει μεγαλύτερο νόημα μια πιλοτική εφαρμογή εγκατάστασης ΕΛΛΑΚ σε σταθμούς εργασίας.

5.2.3 Κόστος και χρονική διάρκεια

Θεωρούμε πως το κόστος των παραπάνω δράσεων μπορεί να είναι σχετικά αμελητέο. Ειδικότερα:

- Η καταγραφή των μετρικών μπορεί και θα πρέπει να πραγματοποιηθεί από την επιστημονική επιτροπή της ΕΕΛΛΑΚ, ώστε να έχει νόημα ο συγκερασμός των αποτελεσμάτων
- Η αναφορά υιοθέτησης μπορεί και θα πρέπει να πραγματοποιηθεί από τον αντίστοιχο φορέα στα πλαίσια της συμμετοχής του στην ΕΕΛΛΑΚ
- Η συσχετιζόμενη πιλοτική δράση μπορεί να πραγματοποιηθεί από ομάδες εθελοντών που θα ενεργοποιήσει ο αντίστοιχος φορέας

Είναι σχετικά δυσκολότερο να εκτιμηθεί η χρονική διάρκεια των παραπάνω δεδομένης της ασάφειας της πιλοτικής δράσης και του μεγέθους κάθε φορέα, ωστόσο σε κάθε περίπτωση θεωρείται εφικτή η ολοκλήρωσή τους εντός 4-5 μηνών.

5.3 ΕΛΛΑΚ και βασική εκπαίδευση

Η βασική (πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια) εκπαίδευση, και ειδικότερα οι σταθμοί εργασίας των σχολικών εργαστηρίων, αποτελούν ιδανικό πεδίο εφαρμογής του ΕΛΛΑΚ. Μερικοί παράγοντες που καθιστούν ελκυστική την αύξηση της υιοθέτησης του ΕΛΛΑΚ στο εν λόγω πεδίο είναι οι ακόλουθοι:

- Ελάχιστο κόστος μετάβασης: η μαθησιακή ικανότητα αλλά και δυνατότητες προσαρμογής ενός μαθητή περιορίζουν στο ελάχιστο το κόστος μετάβασης ανάμεσα σε διαφορετικά πακέτα λογισμικού παρόμοιου σκοπού
- Παλαιότητα εξοπλισμού: ο παλιός εξοπλισμός σε αρκετά σχολικά εργαστήρια είναι ακατάλληλος για να τρέξει πρόσφατες εκδόσεις πακέτων κλειστού λογισμικού, ένα πρόβλημα που χάρη στην τεχνολογία thin clients δεν απαντάται με το ΕΛΛΑΚ
- Συνέργειες με το ΠΣΔ: ένας μεγάλος αριθμός φορέων της ΕΕΛΛΑΚ συμμετέχει και στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο (ΠΣΔ), καθιστώντας εύκολη την εκμετάλλευση συνεργειών με αυτό

5.3.1 Ubuntu LTSP

Στα συμπεράσματα της πιλοτικής εφαρμογής του Ubuntu LTSP σε 39 εργαστήρια πληροφορικής αναφέρθηκε πως "κατά το ήμισυ οι καθηγητές θεωρούν ότι θα πρέπει να υπάρχουν και τα δύο περιβάλλοντα (Ubuntu ltsp & MS-Windows) στο σχολικό εργαστήριο. Ο κύριος λόγος είναι οι εφαρμογές εκπαιδευτικού λογισμικού που υπάρχουν διαθέσιμες στην πλατφόρμα των MSWindows"³. Ωστόσο, παρά την πλειάδα αναφορών για δυνατότητα εκτέλεσης των σχετικών εφαρμογών μέσω Wine ή RDP ή άλλων μεθόδων δεν υπάρχει μια καλά ορισμένη τεκμηρίωση προς το σκοπό αυτό.

Στα πλαίσια της παρούσης προτείνουμε η ΕΕΛΛΑΚ σε συνεργασία με το ΠΣΔ να προχωρήσει σε συμπληρωματική μελέτη που θα τεκμηριώνει αναλυτικά τη διαδικασία εκτέλεσης των εφαρμογών που διατίθενται από το παιδαγωγικό ινστιτούτο σε περιβάλλον Ubuntu LTSP.

5.3.2 Αυξημένη υιοθέτηση ΕΛΛΑΚ στο ΠΣΔ

Αν και το ΠΣΔ αποτελεί υπόδειγμα σε ότι αφορά την υιοθέτησή του ανοιχτού λογισμικού για τη διαχείριση των υποδομών του, εντούτοις η υιοθέτησή του ΕΛΛΑΚ στα σχολικά εργαστήρια παραμένει προβληματική, με μόλις 39 εργαστήρια να συμμετέχουν στην

3 Η τεχνολογία Ubuntu Ltsp στα σχολικά εργαστήρια Πληροφορικής (Καινουργιάκης Γεώργιος et al)

πιλοτική φάση εγκατάστασης του Ubuntu LTSP και 82 χρήστες να είναι εγγεγραμμένοι στην αντίστοιχη ομάδα.

Θεωρούμε πως το αυξημένο κόστος του κλειστού λογισμικού (είτε σε άδειες είτε και σε παράπλευρα κόστη) δεν τεκμηριώνεται για το χώρο της εκπαίδευσης καθότι με εξαίρεση τελειόφοιτους λυκείου οι μαθητές δεν φαίνεται να έχουν κάποιο εξοικείωσης με το ανοιχτό λογισμικό. Συνεπώς προτείνουμε η ΕΕΛΛΑΚ σε συντονισμό με το ΠΣΔ να προβεί σε δράσεις σαν τις παρακάτω:

1. Εκπόνηση μελέτης που θα ποσοτικοποιεί:
 - Τα οφέλη της υιοθέτησης αποκλειστικά ΕΕΛΛΑΚ για κάθε νέα εγκατάσταση σχολικού εργαστηρίου
 - Τα οφέλη της μετάβασης σε ΕΕΛΛΑΚ ενός υπάρχοντος εργαστηρίου
2. Να προχωρήσει σε έργα σταδιακής εγκατάστασης ΕΕΛΛΑΚ στο σύνολο των σχολικών εργαστηρίων εφόσον μια τέτοια ενέργεια είναι σύμφωνη με τα αποτελέσματα της παραπάνω μελέτης.

5.4 ΕΛΛΑΚ και Δημόσιο

5.4.1 Πιλοτική υλοποίηση

Με σκοπό την τεκμηρίωση της δυνατότητας μετάβασης των σταθμών εργασίας ενός οργανισμού του ευρύτερου δημοσίου τομέα προτείνεται η ΕΕΛΛΑΚ να εντοπίσει ένα σχετικά μικρό (έως μερικές εκατοντάδες σταθμοί εργασίας) φορέα με σχετικά χαμηλή πολυπλοκότητα μετάβασης σε ΕΛΛΑΚ⁴. Η σχετική εμπειρία έχει αποδείξει ότι μια εγκατάσταση τέτοιας κλίμακας είναι εφικτή είτε από εθελοντές⁵, είτε από ομάδες σχετικά μικρού μεγέθους⁶.

5.4.2 Σχηματισμός ομάδας εργασίας

Έχοντας τεκμηριώσει την ικανότητά της να διαχειριστεί έργα μετάβασης σε ΕΛΛΑΚ για το Δημόσιο τομέα η εταιρεία ΕΕΛΛΑΚ προτείνεται να δημιουργήσει ομάδα εργασίας με μέλη από υπευθύνους IT υποδομών από μεγάλες ΔΕΚΟ (Εφορίες, ΔΕΗ, κ.ά), Υπουργεία και Γραμματείες αυτών, ενοποιημένων ασφαλιστικών ταμείων κλπ. Η εν λόγω ομάδα εργασίας θα είναι υπεύθυνη για:

- Την καταγραφή της υιοθέτησης ανοιχτού λογισμικού και ανοιχτών προτύπων στον ευρύτερο Δημόσιο τομέα

4 Συνήθως η πολυπλοκότητα μιας μετάβασης σε ΕΛΛΑΚ οφείλεται είτε στην ανυπαρξία ισοδύναμου ανοιχτού λογισμικού είτε σε υπάρχοντα πολύπλοκα business processes και workflows

5 <http://ethelontes.pasok.gr/>

6 <http://ethelontes.pasok.gr/>

- Την εκτίμηση των πιθανών οφελών από την αυξημένη υιοθέτηση ΕΛΛΑΚ αλλά και το αντίστοιχο κόστος
- Την υλοποίηση αρχικά πιλοτικών και στη συνέχεια μεγάλης κλίμακας έργων μετάβασης σε ΕΛΛΑΚ

Το κόστος των παραπάνω προτείνεται να αναληφθεί στο σύνολό του από τις εμπλεκόμενες ΔΕΚΟ, με την εταιρεία ΕΕΛΛΑΚ να λειτουργεί συμβουλευτικά αλλά και ως διεπαφή για την εύρεση ανθρώπινου δυναμικού που μπορεί να συμβάλλει στην εκτέλεση των εν λόγω έργων. Ο ρόλος αυτός είναι κάποιος που με βεβαιότητα έχει τη δυνατότητα η ΕΕΛΑΚ να αναλάβει.

5.5 Νομικές δράσεις

Η αναγκαιότητα νομικής υποστήριξης της ΕΕΛΛΑΚ τεκμαίρεται από τα ακόλουθα:

- Δυνατότητα επίσημης διαμαρτυρίας και ένστασης για πρακτικές αποκλεισμού του ΕΛΛΑΚ⁷
- Δυνατότητα επίσημης διαμαρτυρίας για πρακτικές ενθάρρυνσης κλειστών προτύπων, σε αντίθεση με τις επιταγές της ΕΕ
- Δυνατότητα επισήμανσης παραβιάσεων αδειών ανοιχτού λογισμικού ή και περιεχομένου (π.χ. Creative Commons) στον ελληνικό χώρο

Αξίζει να σημειωθεί πως τα παραπάνω δεν προϋποθέτουν την ύπαρξη ανεξάρτητης νομικής ομάδας ή και εξειδικευμένου νομικού προσωπικού. Ωστόσο, καθότι ενδέχεται η ΕΕΛΛΑΚ να επιθυμεί να εξετάσει τη δυνατότητα **και** νομικής παρέμβασης ενάντια σε πρακτικές κατά του ΕΛΛΑΚ ή των ανοιχτών προτύπων προτείνεται η εξέταση της συνεργασίας της με κάποιο σχετικό νομικό γραφείο ή δικηγόρο που δύναται να αναλάβει την εκπροσώπησή της σε ένα τέτοιο (απευκταίο) ενδεχόμενο.

5.6 Κέντρα προώθησης ΕΛΛΑΚ

Η αναλυτική παρουσίαση των κέντρων προώθησης ΕΛΛΑΚ θα αποτελέσει το αντικείμενο ξεχωριστής μελέτης. Στα πλαίσια της παρούσης πραγματοποιούνται απλά συνοπτικές προτάσεις αναφορικά με τη φιλοξενία τους και ενδεικτικές προτάσεις για τις δράσεις τους.

5.6.1 Φιλοξενία

Στα πλαίσια της συμμετοχής τους στην εταιρεία ΕΕΛΛΑΚ θεωρείται αυτονόητο πως οι μέτοχοι θα παρέχουν τους χώρους φιλοξενίας των κέντρων προώθησης. Ειδικότερα, σε

⁷ Π.χ. <https://mailman2.grnet.gr/pipermail/open-source/2009-December/004277.html>

κάθε μεγάλη πόλη τα αντίστοιχα Πανεπιστημιακά ή και Ερευνητικά Ιδρύματα αναμένεται να παρέχουν για το κέντρο προώθησης:

- Χώρο και εξοπλισμό (γραφεία, υπολογιστές, εκτυπωτές κ.ά.)
- Σταθερές ώρες λειτουργίας
- Στελέχωσης (πιθανόν σε συνεργασία με τοπικό LUG)
- Αίθουσα συνεδριάσεων/παρουσιάσεων με σκοπό τη διοργάνωση δράσεων/events τα οποία έχουν αναλυθεί σε προηγούμενη ενότητα (LUGs, σύλλογοι, τοπικές δράσεις κλπ.)

5.6.2 Ενέργειες και αρμοδιότητες

Ενδεικτικές ενέργειες και αρμοδιότητες των κέντρων προώθησης ΕΛΛΑΚ μπορεί να αποτελέσουν οι ακόλουθες:

- Λειτουργία “ανταγωνιστικά” με τον θεσμό του MS Student Partner, με στόχο την αποτελεσματική προώθηση του ΕΛΛΑΚ στην 3οβάθμια εκπαίδευση
- Πραγματοποίηση install fests
- Πραγματοποίηση ομιλιών και εισαγωγικών σεμιναρίων σε φοιτητές, μαθητές, δασκάλους και καθηγητές κ.ά.
- Διάχυση των αποτελεσμάτων των ομάδων εργασίας της ΕΕΛΛΑΚ στην ενδιαφερόμενη τοπική κοινότητα (εκπαιδευτικούς, ΜΜΕ, κ.ά)
- Τοπική εκπροσώπηση της εταιρείας και των χρηστών ΕΛΛΑΚ (π.χ. τοπική αυτοδιοίκηση)
- “Παρακολούθηση” ενεργειών που πιθανόν οδηγούν σε αποκλεισμό του ΕΛΛΑΚ ή και προωθούν κλειστά πρότυπα
- Συνεργασία με και αξιοποίηση LUGs ή και άλλων κοινοτήτων ΕΛΛΑΚ

5.7 Διοργάνωση συνεδρίων και workshops

Οι Ελληνικές κοινότητες ΕΛΛΑΚ έχουν ήδη καταφέρει να καθιερώσουν ένα ετήσιο συνέδριο κοινοτήτων, το FOSSCOM. Το FOSSCOM έχει ήδη πραγματοποιηθεί με επιτυχία σε Αθήνα (2008) και Λάρισα (2009) ενώ έχει σχηματιστεί η οργανωτική ομάδα που θα αναλάβει τη διοργάνωσή του στη Θεσσαλονίκη το 2010. Παρόλα αυτά, παρατηρείται ότι οι πολυάριθμες ομάδες που ασχολούνται με ΕΛΛΑΚ, δεν έχουν κατορθώσει ακόμα να διοργανώσουν είτε κάποιο αξιόλογο διεθνές συνέδριο, είτε κάποιο εθνικό συνέδριο με εταιρική συμμετοχή.

5.7.1 Ετήσιο συνέδριο ΕΕΛΛΑΚ

Προτείνουμε η εταιρεία ΕΕΛΛΑΚ να αναλάβει την οργάνωση ενός ετήσιου συνεδρίου στα πρότυπα του αντίστοιχου που διοργάνωσε το 2009⁸. Γενικότερα κρίνεται ότι η δομή και οργάνωση του εν λόγω συνεδρίου ήταν αρκετά αποτελεσματική, ωστόσο, συγκρινόμενη με άλλα συνέδρια τα οποία έχουν μια πιο μεγάλη συμμετοχή και αποτελεσματικότητα, στην τελευταία οργάνωση του συνεδρίου αυτού ήταν χαρακτηριστική είτε η έλλειψη είτε ο περιορισμός των παρακάτω μεταβλητών:

1. Μεγάλος αριθμός από διεθνείς ομιλητές οι οποίοι εκπροσωπούν μεγάλα και επιτυχημένα έργα ΕΕΛΛΑΚ
2. Μεγάλες ελληνικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στο χώρο του ΕΕΛΛΑΚ, ιδανικά με κάποιο παράλληλη δράση για "recruiting" νέων συνεργατών
3. Υποστήριξη του συνεδρίου από εθελοντές, όπως για παράδειγμα στη διοργάνωση, σχεδιασμό αφισών κλπ.

5.7.2 Διοργάνωση διεθνούς συνεδρίου

Η εταιρεία ΕΕΛΛΑΚ θα μπορούσε να λειτουργήσει ως κόμβος συντονισμού των Ελληνικών κοινοτήτων με σκοπό τη διοργάνωση ενός μεγάλου διεθνούς συνεδρίου (πχ. GUADEC, aKademy, DebConf, Fedora User and Developer Conference, κ.ά.) σε Ελληνικό έδαφος.

Η διοργάνωση ενός τέτοιου συνεδρίου προϋποθέτει επαρκή προετοιμασία σε βάθος χρόνου και τη συμμετοχή μεγάλου αριθμού εθελοντών. Κατά συνέπεια ο εν λόγω στόχος θα πρέπει να τεθεί για το 2011, ενώ οι σχετικές ενέργειες (ενημέρωση των κοινοτήτων, συγκέντρωση ενδιαφέροντος, κλπ) θα πρέπει να πραγματοποιηθούν το συντομότερο δυνατόν. Με βάση δεδομένα οργάνωσης συνεδρίων σαν τη GUADEC, κρίνεται ότι την οργάνωση ενός τέτοιου event μπορεί να χρειαστεί και ένα άτομο πλήρους απασχόλησης για 2 μήνες, ενώ θα χρειαστεί μια ομάδα τουλάχιστον 10 εθελοντών, οι οποίοι θα απασχοληθούν εντατικά για μερικές εβδομάδες.

5.8 Συμμετοχή της κοινότητας

5.8.1 Ανοιχτή συμμετοχή

Στην ιδρυτική της διακήρυξη η Εταιρεία ΕΕΛΛΑΚ αναφέρει πως θα αξιοποιήσει ως κύριο μοχλό για την υλοποίηση των δράσεων της (σ)την συνεργασία και ενεργή συμμετοχή της ελληνικής κοινότητας χρηστών και δημιουργών (developers) ΕΕΛΛΑΚ⁹.

⁸ <http://conf.ellak.gr/2009/>

⁹ Σχετικά με την ΕΕΛΛΑΚ, http://www.ellak.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=6826&Itemid=8/6/2009

Θεωρώντας λοιπόν δεδομένη την πρόθεση για αυξημένη εμπλοκή και συμμετοχή της κοινότητας στις δραστηριότητες της ΕΕΛΛΑΚ, προτείνεται η οργάνωσή της να γίνει στα πρότυπα επιτυχημένων διεθνών κοινοτήτων όπως τα έργα Fedora Project, FreeBSD ή το Ubuntu Linux. Συγκεκριμένα προτείνεται να εξεταστεί μια σειρά από δράσεις οι οποίες θα επιτρέψουν:

- Τη συμμετοχή μελών της κοινότητας στις λειτουργίες και τη διοργάνωση δράσεων της ΕΕΛΛΑΚ
- Την ανάδειξη μελών των ελληνικών κοινοτήτων στα όργανα (επιστημονική επιτροπή και ΔΣ) της ΕΕΛΛΑΚ

Η ακριβής μορφή των παραπάνω δράσεων και η τελική φόρμουλα για την εφαρμογή τους (π.χ. εκλογή των αντιπροσώπων της κοινότητας κατά τα πρότυπα του Fedora και του FreeBSD ή επιλογή τους από το ΔΣ στα πρότυπα του Ubuntu) αποτελεί αρμοδιότητα του ΔΣ της εταιρείας. Μια πιο εκτενής μελέτη και ανάλυση αυτής της στρατηγικής απαιτεί εκτενή μελέτη και εκτενή διάλογο.

Η πιο ενεργή συμμετοχή της κοινότητας προϋποθέτει έμμεσα την ανάδειξη συγκεκριμένων μελών της μέσω δράσεων της ΕΕΛΛΑΚ. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση θεωρούμε ότι μεσοπρόθεσμα, σε ορίζοντα μίας διετίας, θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν τα ακόλουθα:

- Καθορισμός του τρόπου που θα συμμετέχουν τα μέλη των κοινοτήτων ΕΛΛΑΚ στην Εταιρεία.
- Η Επιστημονική Επιτροπή της ΕΕΛΛΑΚ να επιφορτιστεί με συγκεκριμένες αρμοδιότητες και καθήκοντα.
- Η Επιστημονική Επιτροπή να αναδεικνύεται με ανοιχτές διαδικασίες¹⁰, όπως για παράδειγμα μέσω δημοκρατικής ψηφοφορίας ή ενός υβριδικού μοντέλου όπως του Έργο Fedora.

5.8.2 Ανοιχτές διαδικασίες

Οι ανοιχτές, αν όχι και απόλυτα δημοκρατικές, διαδικασίες αποτελούν προϋπόθεση για κάθε έργο που φιλοδοξεί να στηριχτεί σε μεγάλο βαθμό στις κοινότητες ΕΛΛΑΚ. Προτείνεται συνεπώς οι διαδικασίες και οι αποφάσεις της εταιρείας να λαμβάνονται κατά το δυνατόν δημόσια μέσω των ακόλουθων ενεργειών:

- Δημιουργία ιδιωτικών και δημόσιων λιστών ταχυδρομείου για το σύνολο των οργάνων της εταιρείας, με τήρηση πλήρους ιστορικού κλπ.
- Πραγματοποίηση κατά το δυνατόν του συνόλου των συζητήσεων στις δημόσιες λίστες αντί των ιδιωτικών

10 8/6/2009: Σύνθεση και αρμοδιότητες της επιστημονικής επιτροπής, 8/6/2009

- Δημοσίευση όλων των πρακτικών, αποφάσεων και συμπερασμάτων που λαμβάνονται στις εσωτερικές λίστες επικοινωνίας και τις συνεδριάσεις των οργάνων της ΕΕΛΛΑΚ
- Περιοδική ανοιχτή σύγκλιση των οργάνων της ΕΕΛΛΑΚ με δυνατότητα συμμετοχής οποιουδήποτε σε αυτά (μέσω IRC)

5.8.3 Προβληματισμοί

Το τρέχον οργανωτικό σχήμα της ΕΕΛΛΑΚ, με επταμελές ΔΣ και 15μελή επιστημονική επιτροπή δε φαίνεται να ανταποκρίνεται στους υψηλούς στόχους της εταιρείας. Ειδικότερα, θα μπορούσε να υπάρχει μεγαλύτερη η συμμετοχή μελών της κοινότητας (πχ. Developers)¹¹, η επιλογή τους πραγματοποιείται με σαφώς καθορισμένα κριτήρια, οι αρμοδιότητες της επιστημονικής επιτροπής να είναι πιο σαφείς, και οι αποφάσεις και τα πρακτικά των συνεδριάσεων του ΔΣ να είναι πάντα διαθέσιμα στη σχετική ιστοσελίδα¹².

Η σημερινή μη ύπαρξη των παραπάνω δεν είναι κατ' ανάγκη ανησυχητική, αντίθετα προσομοιάζει την πρώιμη κατάσταση έργων ανοιχτού Ubuntu και Fedora και των προσπαθειών τους για ανάπτυξη μιας κοινότητας που θα υποστηρίξει μια αρχικά εταιρική δράση. Ωστόσο, θα πρέπει να σχεδιαστούν δράσεις και χρονοδιάγραμμα που θα επιτρέψουν την ουσιαστικότερη εμπλοκή της κοινότητας στην εταιρεία ΕΛΛΑΚ σε ορίζοντα, για παράδειγμα, διετίας.

5.8.4 Επιπλέον εταίροι

Στην ιδρυτική διακήρυξη της ΕΕΛΛΑΚ, αλλά και τις αρμοδιότητες της επιστημονικής επιτροπής, αναφέρεται στους στόχους της η επιθυμία για αυξημένη χρήση και αξιοποίηση του ΕΛ/ΛΑΚ στον ιδιωτικό, δημόσιο και εκπαιδευτικό τομέα. Ωστόσο, είναι χαρακτηριστική η απουσία από τα όργανα της εταιρείας:

- Εταιρειών και επαγγελματιών που εμπλέκονται με οποιοδήποτε τρόπο με το ΕΛ/ΛΑΚ, πχ. software vendors, representatives, consultants κλπ.
- Εκπροσώπων της δημόσιας διοίκησης
- Εκπροσώπων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όπως για παράδειγμα κεντρικές και περιφερειακές δομές Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου, καθηγητές πληροφορικής κ.ά.

Αν και η παρούσα μελέτη ακολουθώντας προτείνει για την ΕΕΛΛΑΚ το μοντέλο του benevolent dictator, θεωρεί δεδομένο πως το "plausible promise" που αναφέρθηκε στην παράγραφο 2.5 προϋποθέτει ως αναγκαία συνθήκη την εμπλοκή εταίρων από τους χώρους που θα δραστηριοποιηθεί η Εταιρεία.

¹¹ Αν πρέπει να τολμηθούν κάποιοι αριθμοί, θα μπορούσαν να είναι "μόλις 33% στην επιστημονική επιτροπή και 16% στο ΔΣ".

¹² <http://www.ellak.gr/>

5.9 Οργανωτικό σχήμα

5.9.1 Το μοντέλο “benevolent dictator”

Τα βασικά οργανωτικά μοντέλα έργων ΕΛΛΑΚ τα οποία στηρίζονται σε συμβολή μιας κοινότητας είναι τα ακόλουθα:

- 100% δημοκρατικό, στα πρότυπα των FreeBSD ή Debian projects
- “Benevolent dictator”, με μια εταιρική δομή ή άτομο να ασκεί είτε στενό (π.χ. Canonical – Ubuntu, Linus Torvalds – Linux Kernel) είτε εποπτικό έλεγχο στο έργο (π.χ. Red Hat – Fedora)

Δεδομένου πως η εταιρεία ΕΛΛΑΚ επιθυμεί να αναλάβει κεντρικό συντονιστικό ρόλο σε δραστηριότητες σχετικές με το ΕΛΛΑΚ στην Ελλάδα προτείνεται η οργάνωση των ενεργειών της με βάση το benevolent dictator μοντέλο. Το υπόλοιπο της παραγράφου αυτής προτείνει συγκεκριμένη οργανωτική δομή με βάση το μοντέλο αυτό.

5.9.2 Το μοντέλο του e-business forum

COPY SOMEBODY. Commerce has been around a long time, and by now clever people have pretty much invented every business model that's possible. You can innovate in technology, markets, and customers, but inventing a new business model is a bad bet. Try to relate your business model to one that's already successful and understood. You have plenty of other battles to fight.
— Guy Kawasaki, “The Art of Start”, on Business models

Το Ebusinessforum αποτελεί ίσως το πλέον επιτυχημένο “community project”¹³ των τελευταίων ετών στην Ελλάδα με:

- Συμμετοχή άνω των 4000 εμπειρογνομόνων¹⁴ από τον ευρύτερο ακαδημαϊκό, ιδιωτικό, δημόσιο και εκπαιδευτικό τομέα
- Διάχυση των αποτελεσμάτων μέσω της πραγματοποίησης 40 εκδηλώσεων σε Αθήνα και περιφέρεια
- Επιτυχή περαίωση των παραδοτέων 54 ομάδων εργασίας
- Οκταετή διάρκεια και ανάδειξής του ως μία βέλτιστη πρακτική

Αν και το Ebusinessforum δεν ήταν ένα έργο κοινοτήτων και εθελοντών αλλά στηρίχτηκε κύρια στην χρηματοδότησή του από κονδύλια της Κοινωνίας της Πληροφορίας (ΚΤΠ). Παρόλα αυτά, οι στόχοι του ήταν/είναι παρόμοιοι με αυτούς της ΕΕΛΛΑΚ, δηλαδή την ενεργοποίηση χιλιάδων ειδικών ανά την επικράτεια με σκοπό την παραγωγή ου-

¹³ Αν και το Ebusinessforum υποστηρίχτηκε κύρια από κονδύλια της ΕΕ και όχι εθελοντική προσπάθεια, εντούτοις ενσωματώνει “κοινωνικά” στοιχεία τα οποία αξίζει να διερευνηθούν ως πρότυπο

¹⁴ About Ebusinessforum, <http://www.ebusinessforum.gr/>

σιαστικών αποτελεσμάτων. Για το λόγο αυτό προτείνεται η οργάνωση της εταιρείας ΕΕΛΛΑΚ στα πρότυπα του Ebusinessforum:

- Σχηματισμός ομάδων εργασίας με ξεκάθαρους στόχους
- Επίβλεψη και καθοδήγηση των ομάδων αυτών από την ΕΕΛΛΑΚ

5.9.3 Επιστημονική Επιτροπή

Ο ρόλος της Επιστημονική Επιτροπής παρουσιάζεται ως ιδιαίτερα σημαντικός¹⁵ με 10 ευρεία σημεία δράσης και αρμοδιοτήτων, σε αντίθεση με το ΔΣ για το οποίο γίνεται απλή αναφορά των μελών στη σχετική σελίδα. Επίσης, ξεκαθαρίζεται ότι αποτελεί κατά βάση το κύριο σημείο της διεπαφής με τις κοινότητες ΕΛΛΑΚ. Ωστόσο, η ανάληψη ενεργειών από μέρους της είναι έως σήμερα υπερβολικά περιορισμένη, η δραστηριότητα στη σχετική λίστα αρκετά χαμηλή και η ανάληψη πρωτοβουλιών φαίνεται να πραγματοποιείται κυρίως από μέλη του ΔΣ.

Στα πλαίσια της προτεινόμενης οργάνωσης των δραστηριοτήτων της ΕΕΛΛΑΚ υπό μορφή ομάδων εργασίας, προτείνεται και η ενεργοποίηση της Επιστημονικής Επιτροπής μέσω των ίδιων των ομάδων εργασίας που θα δημιουργηθούν ή θα αναγεννηθούν. Ειδικότερα, για κάθε ομάδα εργασίας προτείνεται η ανάθεση σε μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής:

- Του σχηματισμού της ομάδας εργασίας και απόδοσης ευθυνών στα μέλη της
- Του συντονισμού των ενεργειών της ομάδας, την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε αυτή κλπ.
- Την εκπροσώπηση της ΕΕΛΛΑΚ και τον έλεγχο της προόδου των δραστηριοτήτων της
- Την τελική ευθύνη για την υλοποίηση των αντίστοιχων παραδοτέων που θα καταγραφούν πριν την έναρξη ανάπτυξης ενός έργου

5.9.4 Σχηματισμός ομάδων εργασίας

Σε αντίθεση με το ebusinessforum, προτείνεται η διαδικασία σχηματισμού ομάδων εργασίας να πραγματοποιείται με ανοικτό τρόπο και ουσιαστική εμπλοκή της κοινότητας. Η ακριβής και βέλτιστη διαδικασία θα αποκρυσταλλωθεί πιθανόν στο μέλλον, ωστόσο ενδεικτικές ενέργειες σχηματισμού μιας ομάδας εργασίας μπορούν να αποτελούν οι ακόλουθες:

- Πραγματοποίηση εισήγησης για αντικείμενο - αδρή στόχευση της ομάδας (είτε εσωτερικά από μέλη της ΕΕΛΛΑΚ είτε από την κοινότητα)

¹⁵ Επιστημονική Επιτροπή ΕΕΛΛΑΚ, http://www.ellak.gr/index.php?option=com_openwiki&Itemid=103&id=ellak:epistimoniki_epitropi, 8/6/2009

- Καθορισμός συντονιστή είτε από την Επιστημονική Επιτροπή είτε από την κοινότητα με τη σύμφωνη γνώμη της επιτροπής
- Δημόσια πρόσκληση για εκδήλωση ενδιαφέροντος για συμμετοχή στην ομάδα και εισήγηση των ενεργειών της
- Ορισμός συμμετεχόντων στην ομάδα
- Δημιουργία mailing list, wiki, blog και άλλων εργαλείων μέσω των οποίων η δράση της ομάδας θα πραγματοποιείται δημόσια
- Άμεσος καθορισμός στόχων (objectives) και τύπου ενεργειών, για παράδειγμα-συγγραφή μελέτης, πραγματοποίηση εκδηλώσεων και workshops, πιλοτικές εγκαταστάσεις ΕΛΛΑΚ
- Καθορισμός διάρκειας και χρονοδιαγράμματος εργασιών της ομάδας¹⁶

5.9.5 Κοστολόγηση ομάδων εργασίας

Σε πρώτο στάδιο προτείνεται η εξέταση ενεργειών και δράσεων που μπορούν να πραγματοποιηθούν σε 100% εθελοντική βάση. Με δεδομένα το επιτυχημένο παράδειγμα αρκετών έργων ΕΛΛΑΚ και την δυναμική της ελληνικής κοινότητας, θεωρούμε εφικτό το σχηματισμό εθελοντικών ομάδων εργασίας και τον περιορισμό της όποιας χρηματοδότησης σε περιφερειακά έξοδα που σχετίζονται με τις ενέργειες των ομάδων (αγορά εξοπλισμού, αναλωσίμων, εκτύπωση διαφημιστικού υλικού, ενοικίαση χώρων κ.ά).

Προς το σκοπό αυτό προτείνεται η εταιρεία ΕΛΛΑΚ να εκτελέσει τις παρακάτω ενέργειες:

- Να καθορίσει ενδεικτικό ύψος χρηματοδότησης ανά ομάδα εργασίας το οποίο θα είναι διαθέσιμο σε αυτές για κάλυψη περιφερειακών εξόδων
- Μέσω των οργάνων της, όπως π.χ. Την Επιστημονική Επιτροπή ή το ΔΣ, να συνεισφέρει κατά το δυνατόν με ιδίους πόρους (π.χ. εύρεση χώρων και εξοπλισμού σε Πανεπιστήμια)

5.9.6 Ενδεικτικές ομάδες εργασίας

Το εν δυνάμει αντικείμενο των ομάδων εργασίας που θα σχηματιστούν περιορίζεται μόνο από το εύρος των εφαρμογών του ΕΛΛΑΚ και τη φαντασία των μελών της Επιστημονικής Επιτροπής και των Ελληνικών Κοινοτήτων. Στην παρούσα παράγραφο προτείνονται ενδεικτικά μόνο ορισμένες ενδεικτικές δράσεις που αυτές θα μπορούσαν να αναληφθούν σε ένα μεσοπρόθεσμο ορίζοντα:

- Αύξηση της διείσδυσης στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση

¹⁶ Σε κάθε περίπτωση προτείνονται στοχευμένες δράσεις διάρκειας μέχρι 3-4 μήνες (μεγαλύτερες δράσεις μάλλον θα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο έργων με οργανωμένη χρηματοδότηση)

- Συγγραφή Windows to Linux migration guide
- Ανάπτυξη εφαρμογών Linux για την εκπαίδευση
- Πραγματοποίηση πιλοτικών εγκαταστάσεων
- Δημιουργία “One Click Install” λύσης για τα υπολογιστικά κέντρα των σχολείων
- Λογισμικό για Μικρομεσαίες επιχειρήσεις
 - Εξελληνισμός σχετικού λογισμικού (π.χ. OpenERP, Compiere)
 - Καθορισμός απαιτήσεων για προσαρμογή του σχετικού λογισμικού στην ελληνική νομοθεσία και κανονισμούς
- Τριτοβάθμια εκπαίδευση
 - Εξέταση διείσδυσης του ΕΛΛΑΚ στην 3οβάθμια εκπαίδευση
 - Δημιουργία πίνακα λογισμικού ΕΛΛΑΚ που ανταποκρίνεται-καλύπτει το πρόγραμμα σπουδών σχολών θετικής κατεύθυνσης
- Ομάδα νομικών θεμάτων
 - Μετάφραση αδειών στα ελληνικά
 - Εξέταση συμβατότητας με ελληνική νομοθεσία
- Ομάδες επικοινωνίας, Artwork, Marketing
 - Δημιουργία φυλλαδίων με πλεονεκτήματα του ΕΛΛΑΚ
 - Δημιουργία διαφημιστικού υλικού (logos, slogans, etc)

Τα παραπάνω αποτελούν έναν ημιτελή κατάλογο προτάσεων για ομάδες εργασίας. Η κοινότητα μπορεί να δράσει στους κύκλους της ΕΕΛΛΑΚ, όντας εθελοντική, θα επιλέξει να εμπλακεί με τους δικούς της όρους στη δημιουργία και συμμετοχή. Ο οριστικός κατάλογος μπορεί να δημιουργηθεί μόνο από την ίδια την κοινότητα μέσω, όχι απλά διαλόγου, αλλά της ίδιας της συμμετοχής.